

ЖУРНАЛ ВИЗНАНО ПЕРЕМОЖЦЕМ КОНКУРСУ "СВІТОЧ ПРИДНІПРОВ'Я"

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЩОМІСЯЧНИК

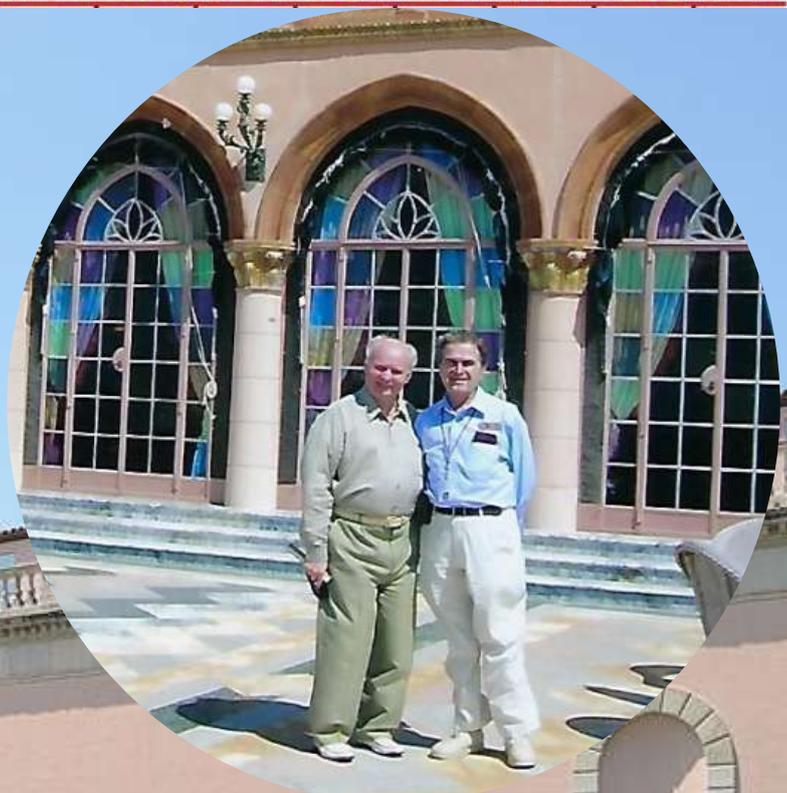
ВИХОДИТЬ З ЛИПНЯ 1991 р.

БОРИСТЕН

2020 рік

№ 07(348)

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ, ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ
ТА НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ ЩОМІСЯЧНИК

Богдан Боднарук правдивий амбасадор нашої культури в США. Однак, лише цим добродій не обмежує свою шляхетну діяльність. Так його цікаві дописи та світлини про світове мистецтво можна часто зустріти в різноманітних мас-медіа. Ось і в цьому номері нашого часопису вміщено його цінний фоторепортаж...

На фото фрагмент допису: Ген Консул України Василь Корзаченко і доцент Рінглінг Музею др. Богдан Боднарук

“У всіх народів мова – це засіб спілкування, у нас це – фактор відчуження. Не інтелектуальне надбання століть, не код порозуміння, не першоелемент літератури, а з важкої руки Імперії ще й досі для багатьох – це ознака націоналізму, сепаратизму, причина конфліктів і моральних травм. Людина розмовляє рідною мовою, а на неї озирються...”

“Нації вмирають не від інфаркту, спочатку в них відбирають мову”

Ліна Костенко

«Бористен (Борисфен)» – незалежний і недержавний український науково-популярний щомісячник, який висвітлює наукові, культурні, соціальні, історичні події. Видавцем і засновником часопису є Дніпровська міська громадська організація «Товариство шанувальників журналу „Бористен“», голова правління письменник і видавець Фідель Сухоніс. Видавець: Дніпровська міська громадська організація «Товариство шанувальників журналу „Бористен“», Дніпровський Національний Університет імені О.Гончара

Серія КВ, реєстр. номер 16084-4556 ПР. Рік видання двадцять перший. Постановою президії ВАК України від 9 квітня 2008 року за № 1-05/4 журнал внесено до переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватись основні результати дисертаційних робіт з історії, філології, політичних наук, мистецтва та культурології.

Редакція не завжди поділяє думку авторів і не несе відповідальності за недостовірність опублікованих даних. Редакція не несе відповідальності перед авторами і/або третіми особами і організаціями за можливу шкоду, нанесену публікацією статті. Редакція має право скоротити матеріал без згоди автора. Редакція сплачує гонорари тільки за матеріали, які замовлені авторами.

Адреса журналу «Бористен»: Адреса редакції
а/с № 791, 49008 м. Дніпро, Україна
Телефон: (050) 340 - 28 - 27
e-mail: fidelsukhonis@gmail.com

Представництва редакції:

У Києві: Олег Черногуз, тел: (067)2555026
У США: Bahriany Foundation, Inc. 19669 Villa Rosa Loop, Fort Myers, FL 33967, USA
З релігійних справ у США та Канаді: Mr. V. Babanskyj, 74 Oakrige, Watchung, N.J. 07069, USA;
У Румунії: Ritco Virgil STR. 1 Decembrie 7. Bloc 19 Sc B. Ap. 8 8885 Macin Jud. Tulcea Romania;
У Бразилії: Wira Selanski, Rua General Glicerio, 400 apt.701, 22245-120 Rio de Janeiro, RJ Brazil, Telefax (00-55-21) 2556-5517
У Ізраїлі: Svitlana Glaz, Arie Rubin, 18\I, Lod, Israel
У Польщі: Juri Hawryluk, skr. poczt. 55, 17 - 100 Bielsk Podlaski, Polska
У США: Raisa Chejlyk. 4000 S. Biscayne Dr. #213 North Port, FL. 34287.

Електронні версії журналу borysten.com.ua

Долучайтесь до нас у соцмережі

[facebook.com/borysteninfo](https://www.facebook.com/borysteninfo)

Верстка/дизайн журналу "CatArt"

Видавець ФОП Озеров Г.В. м.Харків, вул. Університетська, 3\9 Свідоцтво про державну

реєстрацію № 818604 від 2.03.2000

Папір офсетний. Друк цифровий Щомісячник, наклад: 1500 примірників

Колонка редактора

Липень 1994 року. Другий тур дострокових президентських виборів в Україні. Мені випадає голосувати в генеральному консульстві України у Нью-Йорку. Генеральний консул Віктор Крижанівський перед тим як я мав виконати свій громадянський обов'язок люб'язно згодився дати інтерв'ю. "Прозахідний" Л. Кравчук тоді програє Л. Кучмі, головним мото президентської кампанії якого було: "Украина - Россия: построим больше мостов". Мені здається що пан Крижанівський, попри зваженість у висловах, вже тоді передбачав що важкою ношею впаде на плечі молододі держави - московський електоральний тягар. Саме з тих виборів почався сумнозвісний розподіл "Захід" і "Схід". Фактично він триває й по сьогодні. Звичайно я проголосував за Л. Кравчука. Який знову ж таки, що згодом стане традицією для "прозахідних", а значить і проукраїнських кандидатів, виграв в закордонних виборчих округах. Багатенько часу для людського життя пройшло з тієї пори. А позитивних змін в політичному житті України не дуже густо...

*Фідель Сухоніс,
редактор журналу "Бористен"*

- Стор.1** Колонка редактора
Стор.2 Добрі справи
 «Бористену»
Стор. 3-5 Культурне життя в південно-західній Флориді
Стор.6-7 Християнська сторінка
Стор.8 ПОВІДОМЛЕННЯ
Стор.9 Психологи досліджують психофізичний стан і якість життя осіб після COVID-19
Стор.10-11
 «Сторінками бюлетеня Фундації Івана Багряного»
Стор.12-13 ЗБЕРІГАЙМО ЧИСТОТУ РІДНОЇ МОВИ
Стор.14 Замість тисячі слів
Стор.15-18 Єдина в США жінка-астронавтка українського походження: "Я зрадила б саму себе, якби позбулася прізвища Стефанишин"
Стор.19-23 Кара сумління: про моновиставу Вілена Головка «Де твій брат, Авель?»
Стор.24 -29 Українське життя в 20- му столітті
Стор.30 - 31 «Сто рядків про книгу»
Стор.32 - 33 Людина з великої букви — герой українського духу
Стор.34 Студенти ДНУ долучилися до археологічних розкопок у Дніпрі
Стор.35 Думки вголос
Стор. 36 Українські рецепти

Долучайтесь до нас у соцмережі
facebook.com/borysteninfo

Ще більше цікавої та актуальної інформації на нашому сайті
borysten.com.ua

«Добрі справи «Бористену»

Правдиво про Віру

Попри карантинні заходи в Україні редакція «Бористену» продовжує провадити громадську роботу. Так було проведено он-лайн конференцію з презентації цікавого інформаційного буклету.

А саме представлення гарно ілюстрованого видавничої новинки Дарика Джіранді з США «Боги РУНВІРИ та ранньої України».

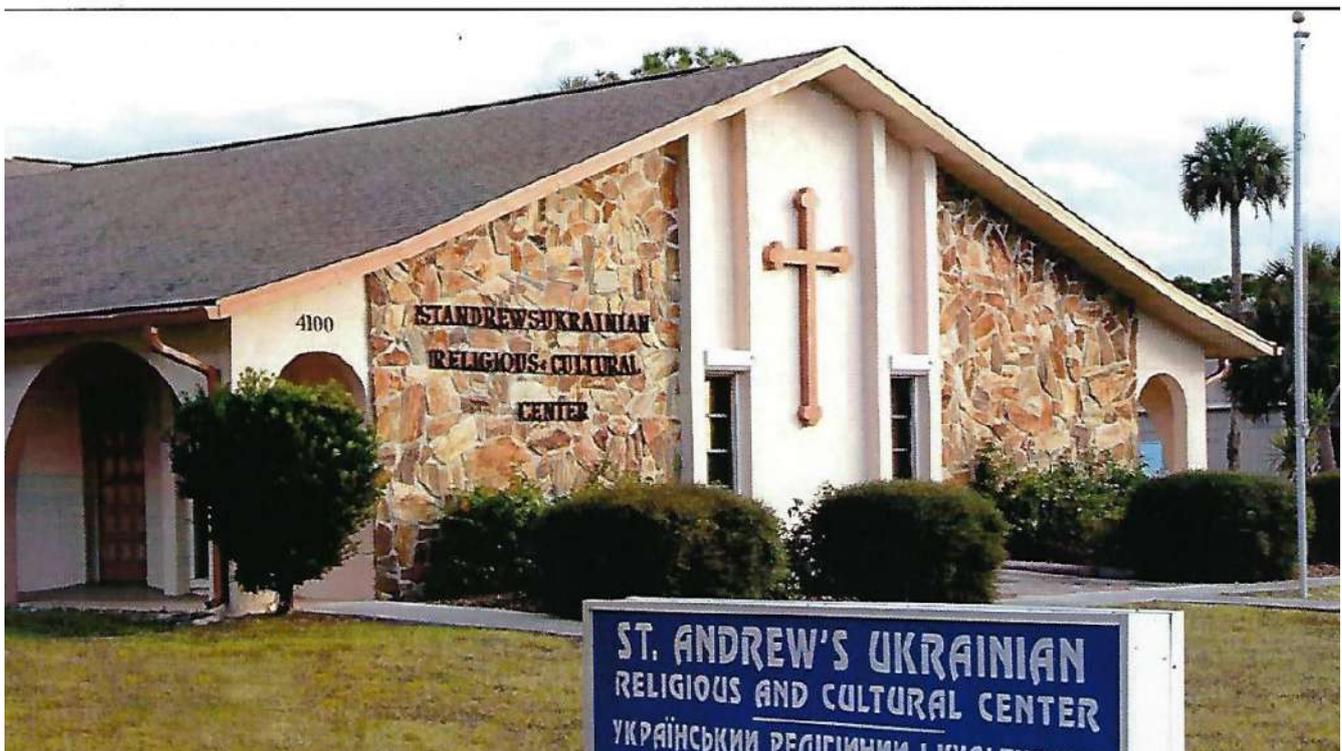
Ця праця народженого на землі Вашингтону юного українця розповідає про давню релігійність наших пращурів, а так само знайомить з сучасним відображенням тодішньої духовості, котре знайшло втілення в Рідній Українській Національній Вірі.

Влас. Інформ.

Культурне життя в південно-західній Флориді

Українська громада в Норт Порті, південно-західній частині Флориди, існує вже від 1975 року, коли сюди почали приїздити пенсіонери з північної Америки та Канади, щоб жити близько озера «Молодості» у Warm Mineral Springs. Вони заснували Український Релігійний і Культурний Осередок ім. св. Андрія та українські церкви. Культурне та релігійне життя громади жваво розвивалося з приїздом все нових емеритів, які плідно включалися в працю громади і її культурне життя. Особливо успішно проходили концерти визначних солістів та музикантів на які приходили не тільки українські слухачі, але також і американці. Ці концерти оголошувалися і в українській пресі і в американській. Концерт славного «Київського тріо», до якого входять піаніст Володимир Винницький, віолончеліст Наталія Хома та скрипаль Назар Пилатюк, відбувся в березні, 2013 р. Незабутньою атракцією вечора була присутність і участь композитора і піаніста маестра Мирослава Скорика з Києва, який відзначав своє 75-річчя. Слухачі у переповненій залі Осередку ім. св. Андрія були зачаровані прекрасною музикою, особливо композиціями маестра Скорика : «Карпатська рапсодія», «Українська мелодія», «Поєма», та «Три Джазові композиції». Пропам'ятний Концерт "An Artistic Tribute" на відзначення 85-річниці Голодомору-Геноциду 1932-22 рр. відбувся в листопаді 2018 р. у модерній величавій залі Venice Presbyterian Church у Веніс, Флорида. У концерті брали участь : Ансамбль Бандуристок Північної Америки, диригент Оксана Родак, скрипаль Соломія Івахів, баритон Олег Чмир, та тріо в складі Володимира Винницького, Наталії Хоми та Зої Рожко. Твори українських та світової слави композиторів блискуче виконували співаки і музиканти, а їхні виступи були нагороджені бурхливими оплесками присутніх.

Концерт «Manhattan Piano Trio» в який входить українка Соломія Івахів-скрипаль, молдаванка Мілана Стрезова-піаністка, та Софі Шао, віолончелістка з Тексасу, відбувся в лютому, 2020 р. в залі «Military Heritage Museum» в Punta Gorda, Флорида. Це Тріо виступало з концертами у 40 штатах Америки в престижних музичних залах. В їхніх програмах можна почути світових класиків музики, між ними і українських.

Від 2014 року українська громада в Норт Порті спонзорує сучасних співаків з України на благодійні концерти, увесь прихід з яких призначений на лікування поранених воїнів України в США (через Revived Soldiers Ukraine-керівник Ірина Ващук). В грудні 2014 р. відбувся концерт і доповідь др. Софії Федіни, співачки та учасниці Євромайдану в Києві і Львові. Вона представляє лемківську громаду в Україні і закордоном та крім концертів працює викладачем міжнародних взаємин у Львівському Державному Університеті. Вона була стипендіанткою Товариства Української Мови-Чікаго, США в 2004 році.

Благодійний концерт співачки Анички зі Львова у січні 2017 р. відбувся в роковини Злуки Земель України. Аничка почала свій виступ піснею «Пливе кача» в пам'ять Героїв Небесної Сотні, потім пісню «Ми обіхали землю довкола», а далі полилися лемківські та народні й сучасні пісні. На концерт прибув полковник Віталій Галіцин, який втратив зір під час боїв на Донбасі і перебуває на лікуванні в США. Він сказав, що готовий повернутися на Донбас, як тільки зможе знову бачити!

В жовтні 2019 р. популярна сучасна співачка Оксана Муха прибула до Норт Порту з благодійним концертом, щоб зібрати кошти на лікування відважних воїнів України, які захищають кордони своєї батьківщини на сході. З нею прибула голова фонду «Revived Soldiers Ukraine» Ірина Ващук з пораненим вояком з України Миколою. Під час перерви було показано короткий фільм про тяжко поранених воїнів на Донбасі, які лікуються в різних медичних центрах

Америци. Присутні були захоплені співом Оксани Мухи і щедро відгукнулися на поміч раненим героям України.

Перед тим, як почалася гібридна війна на сході України і більшість концертів були організовані на збірку фондів для лікування ранених воїнів, концерти визначних українських співаків і музикантів були організовані на відзначення важливих дат в житті українського народу. Громадський Комітет рік-річно відзначає День Злуки Земель України (22-ого січня 1918-1919 р), Свято Тараса Шевченка (9-10 березня), Чорнобильську Аварію (26-ого квітня), День Незалежності України (24-ого серпня) і Голодомор-Геноцид, 1932-33 рр.

В січні, 2012 р. на відзначення Свята Злуки Земель України було запрошено широко-відомого артиста України баритона Олега Чмира. Його репертуар складався з пісень «Дивлюсь я на небо», «Рідна мати моя», «Як у нас на Україні», «Я піду в далекі гори», «Україна», арія з опери «Кармен» та «Ой у лузі червона калина».

Оксана Кровицька, лірико-драматичне сопрано, родом зі Львова, від 1993 р. на запрошення New York City Opera стала солісткою цього оперного театру. Вона прибула до Норт Порту в січні 2015 р, щоб гідно відзначити День Злуки Земель України. Пані Оксана співала виключно пісні українських композиторів, між ними пісні Січових Стрільців. Вона також виконала арію Одарки з опери «Запорожець за Дунаєм» та арію Наталки з «Наталки Полтавки». Христина Карпевич, яка акомпанувала Оксані Кровицькій, також виконала дві українські пісні.

Цей концерт-бенефіс був на користь «Фонду жертв війни Гідності» через СУА. Концерт Української Музики в честь геніяльного Поета України Тараса Шевченка у виконанні гостей з Європи відбувся в березні 2019 р. Сестри Наталія і Ольга Пасічник прилетіли на кілька днів, щоб гідно звеличати пам'ять невмирущого Поета.

Наталія Пасічник, піаністка Королівської Академії Музики в Стокгольмі, Швеція, давала короткий вступ до музичних композицій, які вона і Оля виконували, та розповідала про українських композиторів, які створили ті унікальні шедеври (М. Лисенко, Я. Степовий, Д. Бонковський, М. Скорик, В. Косенко, М. Колеса).

Ольга Пасічник, солістка Варшавської Опери, з великим почуттям передавала зміст пісень, які співала своїм чудовим, сильним сопраном. Вона виконала пісні на слова Шевченка: «Садок вишневий коло хати», «Мені однаково», «Ой три шляхи широкії», «Нащо мені чорні брови», та «Як би мені черевички». Вона

також виконала кілька пісень на слова Лесі Українки та на музику В. Косенка. Авдиторія гучними оплесками дякувала виконавцям за чудовий вечір в честь Тараса Шевченка.

Цього річний концерт в честь Тараса Шевченка до якого невтомно готувався Громадський хор в Норт Порті, під здібним проводом маестра Михайла Цапара, не відбувся через пандемію коронавірусу. Дуже шкода, що громада на могла насолоджуватися чудовим співом українських пісень.

Але є надія, що це відбудеться на другий рік!

проф. Віра Боднарук
Товариство
Української Мови-США

*Громадський Хор-диригент маестро
Михайло Цапар*

*Концерт
Софії Федини,
зліва направо:
Нуся Маріяні,
Софія
Федина і Віра
Боднарук*

Христос про справедливу війну і покликання воїна

З нової книги видавництва «Серія «Бібліотека журналу «Бористен» «Христос веде до перемоги» (Християнська книжка захисника Батьківщини). Автор багаторічний провідник рубрики «ХС», почесний доктор теології Леонід Яковчук (США)

На перший погляд, війна не може бути справедливою. На війні діють свої закони. У християнському розумінні війна – це необхідність для запобігання більшого зла. Християнство проголошує, що виправданою є та війна, яка має на меті захист слабших, своєї Батьківщини, своїх рідних. Християни розуміють, що війну провадить не Церква Христова, а держава.

Християнство не ховається в примарному світі, а приймає виклики складної реальності, намагаючись подолати зло. При цьому не полишає надію на світ без гріха і насилля, обіцяний у Священному Писанні, який настане після другого пришествя Ісуса Христа.

Голова комісії душпастирства силових структур Української Греко-Католицької Церкви о. Ростислав Височан пише: «У Новому Завіті ми натрапимо на кардинально інше бачення війни. У Євангелії від Луки читаємо, що, коли воїни підійшли до Івана Хрестителя і запитали, що їм робити, аби спастися, то у відповідь почули: «Нікому кривди не чиніть, фальшиво не доносьте і вдовольняйтесь вашою платнею» (Лк. 3, 14). Іван Хреститель не сказав їм: «Залиште свою професію». У Новому Завіті немає заперечення військової служби. Понад 20 разів знаходимо там згадки про військових, зокрема про сотника. Всі ті згадки позитивні і подані біблійними авторами як приклади чогось доброго. Першим, хто після смерті Ісуса на хресті визнав, що Ісус – це Син Божий, був римський сотник (Мт. 27, 54). Перший язичник, тобто не юдей, який увірував у Господа Ісуса Христа як свого Спасителя й охрестився, був сотник Корнилій (Дії 10). Окрім того, сказавши до римського сотника в Капернаумі: «Ні в кого в Ізраїлі я не знайшов такої віри» (Мт. 8, 10), Христос визнав віру сотника як зразок для наслідування. Отож, Ісус Христос не відкидає у Своему вченні військових,

але кардинально змінює розуміння військової служби, війни і вбивства». Віддекого можна почути: «Я не буду захищати себе чи інших, тому що Бог нас захистить». У цьому твердженні слід відрізнити істину від помилки. Істина полягає в тому, що ми повинні уповати на Бога завжди і в молитві просити у Нього допомоги для наших справедливих дій. Незалежно від того, яких зусиль ми докладаємо, остаточний захист і перемога походять не від нас, а від Бога. Помилковість цього твердження в тому, що людина, яка так думає, хоче переадресувати Богові виконання покладеного на неї Богом обов'язку захисту себе і інших. Бог дав їй для цього розум, волю та відповідні сили.

Як засіб для захисту може використовуватися зброя. Володіння зброєю та її використання накладає на воїна підвищену відповідальність і вимагає особливого володіння собою, оскільки таїть в собі небезпеку легкого перевищення меж необхідної оборони і переходу від захисту до агресії. Обов'язок захисту своїх рідних і близьких виводиться із заповіді: «Шануй твого батька і матір твою, щоб довголітній був ти на землі, що Господь, Бог твій, дасть тобі» (Вих. 20,12), а в ширшому засягу – співгромадян, поєднаних з нами спільною мовою, культурою та територією проживання, що її Бог дає кожному народові, виражається в понятті справедливої війни, тобто війни для захисту батьківщини чи виправданого збройного опору проти гніту несправедливої влади. Справедливою стає війна, спрямована на захист народу, що зазнав агресії чи страждає від тиранії. Збройна чи інша участь в такій війні є чесною і героїчною: «Ніхто неспроможен любити більше, ніж тоді, коли він за своїх друзів своє життя віддає» (Ів. 15,13). Слова Ісуса Христа: «Всі бо, що за меч беруться, від меча загинуть» (Мт. 26,52) стосуються в першу чергу агресорів і тиранів, і «меч», від якого вони загинуть, перебуває в руках учасників справедливої війни.

Зброя масового знищення є завжди неморальною, тому що вона діє неперебірливо, нищить цивільне населення – винуватих і невинних. Той, хто віддав наказ про застосування зброї масового знищення, стає злочинцем проти людства. Виробництво зброї зумовлене її потребою для захисту. Однак перетворювати виробництво зброї в державний бізнес і постачати її ворогові є важкою провинною. Доктор філософії Петро Гусак з Українського Католицького Університету слушно зауважує: «Прагнучи до встановлення миру, ми повинні пам'ятати, що мир не може бути самоціллю. Він є наслідком моральної доброти громадян і політиків, а також засобом для розквіту культурного, релігійного та суспільного життя. Не можна прагнути «миру за всяку ціну», входячи в хибні компроміси та нехтуючи основними християнськими та загальнолюдськими цінностями».

На війні буває нелегко. Проте терплять усі вояки і добрий воїн не лише сам не нарікає, а й інших потішає, підбадьорює. Саме так

навчав апостол Павло свого учня Тимофія (2 Тим. 2: 3-4), «А ти терпи лихо як добрий вояк Христа Ісуса!»

З радянських часів повелося, що у війську побутує брудна лайка. При цьому молоді чоловіки у лайці зневажають матерів, яким зобов'язані своїм життям. Від такої нечемности застерігає у Євангелії апостол Яків (Як. 3:10). «Із тих самих уст виходить благословення й прокляття! Не повинно, брати мої, щоб так було!». Кожну думку можна висловити гарною українською мовою. Нехай вороги лаються, а оборонець України не вживатиме словесного бруду.

І ще одне. З мого села на Волині походить воїн, якого важко поранили в бою на Донбасі. Понад дві доби він лежав серед мертвих у чистому полі. Коли ж Червоний Хрест отримав від донецьких бойовиків дозвіл зібрати загиблих, то виявилось, що той воїн ще теплий. Минув час, його лікували в Україні та Америці і тепер він очолює один з провідних військових ліцеїв у Києві. Господь врятував воїна. Але і бойовики могли подати йому допомогу, якби вони мали людську мораль, не жили у полоні ненависті й зла. Полонений чи поранений воїн уже не боєць. Христос закликає бути милостивим до нього. Про це писав апостол Павло у Посланні до Римлян (Рим. 12: 20-21). «Отже, як твій ворог голодний, нагодуй його, як він прагне - напій його, бо, роблячи це, ти згортаєш розпалене вугілля йому на голову. Не будь переможений злом, але перемагай зло добром!».

Христос веде до перемоги у справедливій війні. Обери Його своїм Спасителем, йди за Христом й будь вірним Його настановам!

UKRAINIAN FREE UNIVERSITY FOUNDATION, Inc.
ФУНДАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ, Інк.

Mailling Address: Ukrainian Free University Foundation, Inc., P.O. Box 1028, New York, NY 10276
Office Address: Ukrainian Free University Foundation, Inc., 136 Second Ave., New York, NY 10003

(212)353-3029
askold@trypilla.com
fax (212)260-5408

ПОВІДОМЛЕННЯ

З огляду на виїмкові обставини пов'язані з пандемією, Фундація Українського Вільного Університету продовжує реченець подання праць на Літературно-науковий конкурс імені Воляників-Швабінських до 31 серпня 2020 року. На конкурс можуть бути подані кращі наукові праці з українознавчою тематикою та літературні твори різних жанрів, написаних українською або англійською мовами, що були опубліковані книжковим форматом в Україні чи в діаспорі у 2019 році. Не допускаються праці чи збірники де більшість становлять матеріал передрукований і також праці до яких були причетні конкретно члени управи ФУВУ або члени журі. Розглядаються тільки надруковані праці, надіслані авторами. До конкурсу також приймається магістерські праці та докторські дисертації випускників УВУ, які очікують публікації.

Прохання надсилати твори до бюро Фундації УВУ на адресу: Ukrainian Free University Foundation, 136 Second Avenue, #501, New York, NY 10003 USA. Нагородження лауреатів грамотами та грошовими преміями відбудеться до кінця 2020 року.

*18 липня 2020 року
За Фундацію УВУ
Аскольд Лозинський,
Стефан Слуцький,
Марія Поліщук*

Психологи досліджують психофізичний стан і якість життя осіб після COVID-19

(Інформ. РАР доповнена адресними даними і прізвищами членів колективу)

Колектив Факультету психології Варшавського університету (Польща), проводить дослідження, що стосуються нейропсихологічних функцій і якості життя осіб, заражених коронавірусом. Результати дослідження допоможуть розробити рекомендації щодо діагностики й терапії осіб, які хворіли на COVID-19.

У рамках реалізованого проєкту науковці контролюють психофізичний стан осіб, які перенесли COVID-19. Дослідження складається з трьох етапів: інтернетної анкети, телефонної розмови та повторного інтернетного дослідження. У рамках анкети респонденти описують власне самопочуття і стан здоров'я після хвороби. Два наступні етапи передбачають розв'язування простих завдань, які вимагають серед іншого концентрації уваги, запам'ятовування інформації та зорово-просторової орієнтації.

– Більшість пацієнтів може без сумніву повною мірою повернутися до здорового стану, але частина осіб, які мають супутні хвороби і переносять зараження важче, можуть відчувати негативні нейропсихологічні наслідки COVID-19. Використовуючи здобуті нами знання, хочемо допомогти тим особам контролювати свій власний

психофізичний стан упродовж певного часу після захворювання, повідомляти про можливі проблеми і підтримувати їх своїми порадами та консультаціями, – говорить керівник дослідження професорка Емілія Лоек із Факультету психології Варшавського університету. Проєкт триватиме кілька місяців. Науковці запрошують до співробітництва повнолітніх осіб, які перенесли зараження коронавірусом і хотіли б контролювати своє психічне самопочуття після хвороби, незалежно від інтенсивності проявів зараження хворобою.

Донині в першій фазі брало участь кілька десятків респондентів. На підставі отриманих результатів і порівняння їх із контрольною групою науковці опрацюють рекомендації для медичних і психологічних служб щодо нейропсихологічних спостережень за особами, зараженими SARS-CoV-2. Зібрані колективом матеріали будуть використані виключно для наукових цілей і допомоги особам, які потребують підтримки після хвороби.

З метою отримання додаткової інформації, замовлення і пересилання online матеріалів для досліджень просимо зв'язатися з нами за адресою:

www.facebook.com/Neuro-CovidUW
neurocovid.research@psych.uw.edu.pl

(dr n. hum.. Anna Egbert,
 dr hab. n. hum. Stefan Łaszyn)

"Ексклюзивно"

Дмитро Нитченко - людина ідеї

Сторінками бюлетеня Фундації Івана Багряного

Дмитро Нитченко народився 1905 року в Зінкові на Полтавщині. Ті, що ходили до гімназії в Новім Ульмі в Німеччині пам'ятають його як учителя української мови та літератури. Там він був учителем й рівночасно працював в газеті «Українські вісті». В 1949 році він, дружина й дві дочки виїхали до Австралії.

Його статті роками збагачували сторінки журналів та газет «Нові дні», «Молода Україна», «Український прометей», «Українські вісті» та ін. Він віддано і жертвенно й енергійно, якні один з наших культурних ДІЯЧІВ діаспори, працював на культурній українській ниві як педагог, організатор, розповсюджувач книг, письменник, поет та редактор багатьох альманахів і щирий український патріот-соборник.

Він видав цілий ряд книг- книг спогадів «В лісах під Вязмою», «Від Зінкова до Мельбурну», «Під сонцем Австралії», збірку цікавих оповідань «На гадючому острові», «стежками пригод», «З Новогвінейських вражень», «Вовчєня», «Слідами Миклухи-Маклая», три видання популярно написаної книги «Живий Шевченко». Для шкіл українознавства він видав «Український правописний словник» та «Елементи теорії літератури і стилістики». Він є автором книг «У дзеркалі життя й літератури» та «Люди великого серця» в яких

розповідає про творчість Григорія Сковороди, Степана Руданського, Лесі Українки, Степана Васильченка, Гната Хоткевича, Володимира Гжицького, Бориса Антоненка - Давидовича, Івана Багряного, Юрія Вухналя, Олекси Кобця та багато інших. Дмитро Нитченко - багатогранний письменник. Свої твори він підписував власним прізвищем та псевдами Дмитро Чуб та Остап Зірчастий. Його стараннями було перевидано багато різних вартісних книжок Бориса Антоненка - Давидовича, «Скельку» Івана Багряного та інших. В 2001-му році він відвідав багато міст України й зустрівся з багатьма відомими письменниками та поетами. В 2003-му році Михайло Слабошпицький упорядкував книгу на 200 сторінок під назвою «Дмитро Нитченко - людина ідей», яка вийшла друком в Києві у видавництві «Ярославів Вал». Вона містить статтю спогади про батька дочки Лесі Ткач, яка видала багато книг псевдо Лєся Богуславець, внука Юрія Ткача та коло двох десятків статей про Дмитра Нитченка письменників України про нього, його творчість та його перебування в Україні.

Він вів широке листування з багатьма письменниками України та діаспори й було видано в Україні п'ять книг «Листи письменників» більшість з них були видані Ніжинським державним педагогічним університе-

том ім. Миколи Гоголя та міським товариством української мови ім. Т. Шевченка «Просвіта».

Помер Дмитро Нитченко 16 вересня 1999 року в далекій Австралії, де й похований. У своєму заповіті, з залишених грошей, він заповів на різні видавництва в Україні та діяспорі. По 200 доларів він заповів газеті «Літературна Україна» в Києві та «Українським вістям», які ще тоді виходили в Дітройті, США, 350 дол. Фондації ім. Івана Багряного та інші суми на інші цілі. Ті суми що були призначені в Україні та діяспорі переслала його дочка Леся Ткач (Леся Богуславець). Вічна і світла пам'ять дорогому Дмитрові Нитченко. Хай земля Австралії буде йому легкою.

Олексій Коновал
Бюлетень Фондації ім. Івана Багряного
травень-серпень 2020 року

ЗБЕРІГАЙМО ЧИСТОТУ РІДНОЇ МОВИ

Децо про російськомовний вплив

Російськомовний вплив охоплює всі рівні української мови: і фонетичний, і лексичний, і граматичний. Найбільше потерпає від нього лексичний склад, до якого непроханими гостями стрімким потоком вливається російська лексика.

На думку відомого мовознавця Миколи Лесюка, особливо вражене мовлення людей без особливої освіти, переважно вихідців із села, які працюють на підприємствах чи в якихось інших міських структурах. Культура мовлення залежить від освіти, але якщо людина не задумується над словом, у неї російсько-українських покручів дуже багато.

То ж яка Січ: запорозька чи запорізька?

Пантелеймон Куліш запровадив фонетичний правопис, яким ми користуємося й тепер. Форма *Запорозька Січ* підтримувалася не лише тим, що більшість історичних праць наші вчені мусили писати, на жаль, іншими мовами, а й тенденцією наближати вимову й написання до російської мови. Отож і сталося так, що в нас козацький полковник Максим *Кривоніс*, а ініціатор стахановських методів на залізничному транспорті *Петро Кривонос*, *Людмила Старицька-Черняхівська*, а радянський генерал *Іван Черняхівський*.

Тритомний "Російсько-український словник", що вийшов 1968 р., готувався за хрущовської відлиги, звідти повикидали багато раніше нав'язаних росіянізмів, тому там є лише одна нормативна форма "*Запорізька Січ*". Так само в УРЕ, яку редагував видатний український поет Микола Бажан.

На кінець XII ст. переважна більшість рис, характерних для українських діалектів, уже сформувалася. Цими характерними рисами є, зокрема, й перехід *о, е, в* і в новозакритих складах. Січ, як відомо, засновано в першій половині XVI століття. Козаки вимовляли цю назву *Запорізька Січ*.

Оскільки славетний П. Куліш, крім усього іншого, подарував нам правопис – "кулішівку", за яким звук

Рубрика Миколи Дупляка

і незалежно від його походження на письмі завжди відтворюється літерою *і*, то маємо всі підстави і писати, й вимовляти *Запорізька Січ*, --твердить відомий мовознавець Олександр Пономарів.

Децо про акання

Акання властиве білоруській і російській мовам, а в українській є лише кілька слів, у яких на місці етимологічного */о/* вимовляємо і пишемо *а*: калач, багач, халява, хазяїн. Ці слова стали нормативними в українській літературній мові лише під впливом російської мови.

Деякі російськомовні телевізійні працівники, яким інколи доручають озвучувати тексти українською мовою, калічать цю мову своїм аканням. Навіть Юлія Тимошенко говорить: вигатавлений, викаристовується, па всім абластям, дапамога, парада, астанній раз, акремі люди, громадський і под. замість виготовлений, використовується, в усіх областях, допомога, порада, останній раз, окремі люди, громадський. А де ж культура мови?

Жоден німець, поляк, француз, литовець і гадки не мав би, щоб розмовляти в своїй державі чужою мовою.

Другий чи інший?

Слово *другий* буває українською мовою порядковим числівником ("А в другий раз пройшла не глянувши на нього" (Л. Українка), а також і синонімом займенника *інший* ("Сам не знав, не міг сказати, а другі з нього сміялись" (М. Коцюбинський).

Деколи цим займенником надживають і ставлять його там, де без числівника *другий* не обійтись: "Від цього берега до іншого буде не більше як двадцять метрів; невже не переплинеш?" Тут треба неодмінно поставити слово *другий*: "Від цього берега до другого..." -- бо в річки два береги – один і другий.

Займенник *інший*, інколи надає фразі характеру віддаленості: "Де на інших берегах і ростуть кущі, а тут, у нас, -- голісінько" (з живих уст).

Деякі відмінкові особливості займенників

Особливий займенник *я*, стоячи в знахідному відмінку з прийменником про може мати два значення: "Вони говорили про мене", -- цебто мовилося про мою особу, -- і "Про мене, що вони собі там говорять", -- цебто мені байдуже, що там мовиться, "Про мене, хоч вовк траву їж!" (приказка), -- цебто мені байдуже, чи мені однаково, хоч буде вовк траву їсти.

Особовий займенник *я* та присвійні *мій, твій, його, її, наш, ваш, їхній* часто стоять у знахідному відмінку з прийменником *на*, відповідаючи російським прислівникам по-моєму, по-нашому: "А на мене, -- говорю, -- то я б із малою дитиною розмовляла (М. Вовчок); "Панас Кандзюба хвилювався найбільше. -- А що? На моє вийшло" (М. Коцюбинський); "Не вийде, пане ляше, на ваше" (приказка).

Бровари чи Броварі?

Деколи спостерігаємо плутанину в назві цього містечка. Як пояснює мовознавець Святослав Караванський, Кремль переназвав *Бровари* на московський лад: *Бровари* (*Броварі*). 1924 року він їхав на возі до бабусі. Дорога вела

до *Броварів*, а тоді з *Броварів* через *Бобровицю* до *Козельця*. Відтоді в його голові збереглася назва *Бровари*.

Броварі – це множина від слова бровар: броварі. Так в Україні називано села з певним ремісничим напрямком: *Ганчарі, Дігтярі, Броварі*.

До речі, Тарас Шевченко в драматичній поемі "Сотник" два рази згадує містечко *Броварі*.

Слова і вислови, що засмічують українську мову

- "багатообіцяюча зустріч" замість "повна надій зустріч"
- "багатообіцяючий захід" замість "перспективний захід"
- "біжучий рік" замість "поточний рік"
- "галузів" замість "галузей"
- "говорити з запаленням" замість "говорити з запалом, натхненно"
- "на рахунок звіту" замість "щодо звіту"
- "на розвилці доріг" замість "на роздоріжжі"
- "на свою біду" замість "собі на біду"
- "незамінимий працівник" замість "незамінний працівник"
- "нема необхідності" замість "нема потреби, не варто"
- "нові обличчя" замість "нові особистості"
- "на англійській мові" замість "англійською мовою або по-англійському"
- "парик" замість "перука, перукар"
- "полтавчани" замість "полтавці"
- "попередити (хворобу)" замість "запобігти (хворобі)"
- "поставщик" замість "постачальник"
- "скидка" замість "знижка"
- "стара звичка" замість "давня звичка"

Замість тисячі слів

Ця гарненька дівчинка - Стелла Моллой, маленька сіднейчанка з Кропивницького.

Фото минулого року. Тоді вона з мамою Олександрою та татом Стівеном долучилася до акції ГО «Всесвітній день вишиванки», в ході якої маленькі українці за кордоном разом з паспортом у диппредставництвах України отримують і свою першу вишиванку, та отримала з рук посла України в Австралії Миколи Кулініча паспорт громадянки України та вишиваночку.

Єдина в США жінка-астронавтка українського походження:

"Я зрадила б саму себе, якби позбулася прізвища Стефанишин"

- Ви завжди підкреслюєте своє українське походження, хоча насправді народилися та виростили у США. Ви навіть зберегли дівоче прізвище «Стефанишин» як частину свого імені. Чому зв'язок з Україною для Вас такий важливий?

- Історія з прізвищем насправді дуже тривіальна. Коли я виходила заміж, а це було у юному віці одразу після коледжу, я все ще залишалася у тісних зв'язках з українською громадою. Мій батько родом з України. Наша родина дотримувалася багатьох українських традицій. Ми ходили до української церкви. Я ходила в суботню українську школу. Я не належала до американських скаутських організацій, натомість була членом українського аналогу скаутів – Пласту. Українська культура тоді була невід'ємною частиною мене. Коли я виходила заміж, почувалася так, ніби я зраджу свою громаду і саму себе, якщо я позбудуся прізвища Стефанишин. Тому я вирішила його зберегти. І тепер я Стефанишин-Пайпер.

- Ви збудували блискучу кар'єру у Військовому флоті США. А потім стали астронавтом НАСА і двічі побували в космосі у складі екіпажів шатлів «Атлантис» та «Ендевор». Як взагалі у Вас з'явилася ідея стати астронавтом?

- Космос став частиною моєї кар'єри не одразу. Але якось крок за кроком я до нього прийшла. У дитинстві мене завжди захоплювали польоти. Моя мати - з Німеччини. І ми досить часто літали туди, щоб провідати її родину. В Україну, як ви розумієте, у 70-их роках було потрапити дуже важко. Але в Німеччині ми були частенько. Я пам'ятаю, коли мені було 9 років, ми чекали в чиказькому аеропорту

на наш рейс і я спостерігала, як злітають та сідають літаки. Тоді я вперше зрозуміла, що в майбутньому хотіла б бути пілотом. Втім, тоді це була лише неформальна мрія. Коли я пішла вчитись в університет на інженера, військово-морський флот виділив мені спеціальну стипендію за успішне навчання. Пам'ятаю, тоді в мене промайнула думка: «Було б здорово літати у складі флоту». Я навіть пішла у школу пілотів, але провалила тест на зір. Без ідеального зору неможливо стати військовим пілотом. Тому я пішла у підводники. Мені страшенно подобалося опускати під воду з аквалангом. Одного дня я дізналася, що НАСА набирає спеціалістів для нової програми, яка включає побудову на земній орбіті космічної станції. Як інженер за освітою і підводник за професією, тоді я займалася підводним ремонтом океанських лайнерів. Коли я подивилася, чим займаються астронавти в космосі, я зрозуміла, що це більше схоже на те, чим я займаюся під водою, аніж на роботу пілота. Я подалася на цю програму і мене прийняли. Ось так я стала астронавтом.

- Для наших молодих читачів, які мріють потрапити в космос, скажіть, які знання та вміння потрібно мати, щоб стати астронавтом?

Перше на що звертає увагу НАСА – це вища, бажано інженерна освіта. Я завжди раджу дітям – вчіть математику і точні науки, навчайтеся добре у школі і йдіть далі в університети. Національному космічному агентству США потрібні науковці, інженери, лікарі тощо. Також багато астронавтів потрапляють до НАСА зі збройних сил. Тож наука і збройні сили - це два основні шляхи, які можуть привести вас у космос. Загальне здоров'я та добра фізична форма, при цьому, також дуже важливі. Надто великі м'язи вам не потрібні, але ви мусите бути у достатньо хорошій формі, щоб переносити фізичні навантаження під час польоту у космос. Зараз НАСА ще більше звертає увагу на здоров'я кандидатів. Як ви знаєте, програма шатлів з цього року вже завершена. Тому астронавти відправляються на космічну станцію на тривалий час – до шести місяців. Якщо вже когось і відправляють у космос, то це найбільш здорових і фізично підготовлених астронавтів. Будьте розумними і здоровими – це формула успіху сучасного астронавта.

«У космосі можна спати вверх ногами»

- Який типовий розпорядок дня астронавта на орбіті? Як Ви розрізняли день і ніч у космосі?

- День і ніч у космосі – це умовні поняття. Якщо для людей на Землі день закінчується, коли сонце сідає, а починається, коли сонце встає, то для астронавтів на орбіті день триває всього 45 хвилин. А потім на 45 хвилин настає ніч. Космічна станція робить оберт навколо землі за 1,5 години. Половину цього часу триває ніч, а половину – день.

Наш розклад був фактично лише планом, складеним на папері. Час, коли ми лягали спати і коли прокидалися, визначався відповідно до потреб місії. Наприклад, під час мого першого польоту, ми лягали спати о четвертій дня, а прокидалися опівночі. Під час мого другого польоту, ми лягали о другій дня і прокидалися біля десятої вечора. В середньому, астронавт має близько восьми годин на сон і відновлення сил.

- А де сплять астронавти шатла? У вас були ліжка?

- Ні, астронавти сплять у спальних мішках. Ні ліжок, ні навіть спеціально відведених для сну місць на шатлі немає. Коли приходить ваша черга спати, ви розмотуєте свій мішок, чіпляєте чотири його кінці до якоїсь опори чи стіни і «лягаєте» спати. Дуже важливо добре прив'язати мішок, інакше уві сні можна кудись відлетіти. Оскільки у космосі абсолютна невагомість – немає різниці, як ви «ляжете» спати: горизонтально, вертикально чи головою вниз. Під час моєї першої місії я пригледіла зручне містечко біля однієї із стінок шатла біля підлоги. Але під час моєї другої місії, я змушена була прикріпитися вертикально до однієї з стінок. У першу ж ніч я зрозуміла, що за стінкою, якраз напроти моєї голови працювала експериментальна морозильна камера. І щоразу як моя голова торкалася стіни, я відчувала вібрацію двигуна. Це мені не подобалося, тому наступної ночі я просто розвернула мішок «вверх ногами» і лягла спати головою «вниз». На мій сон це ніяк не вплинуло, зате я більше не чула вібрації двигуна.

«Найкращим днем у своїй кар'єрі вважаю кожен день, який я провела у космосі»

Що Вас вразило під час виходів у відкритий космос?

- Насамперед вразив вигляд. Те, як красиво виглядає наша планета з космосу – неможливо передати словами. Але вночі у космосі неймовірно темно. Навкруги суцільна темрява. Можна, звичайно, бачити Місяць, чи контури Землі, але, якщо подивитися в інший бік – навкруги суцільна темінь.

- Назвіть найкращий і найгірший моменти своєї кар'єри астронавта?

- Для початку я назву найгірший момент. Ним став день, коли я втратила у космосі сумку з інструментами. Це сталося під час одного з наших виходів у відкритий космос, де ми мали відремонтувати елемент зовнішньої механічної руки Космічної станції. У такі виходи ми беремо з собою багато обладнання та інструментів. Все поміщається у велику валізу, розміром з невеликий стіл. Менші інструменти ми кладемо в окремі сумки.

Того дня ми вийшли в космос, щоб почистити від бруду велетенський підшипник діаметром майже чотири метри і змастити його елементи маслом. Саме останнє завдання виявилось найскладнішим. Один масляний контейнер у нас в сумці почав протікати. Масло потрапило мені на руки і на деякі інструменти. Я почала негайно все витирати, щоб масло не потрапило на інше важливе обладнання. Коли я витягла назовні меншу сумку з інструментами і витерла її, я не помітила, що вона не прищипнута до більшої сумки. Я буквально на мить випустила її з рук, щоб взяти інший інструмент і раптом сумка почала від мене плисти убік.

На долю секунди у мене промайнула думка кинутися їй навздогін, але я одразу

схаменулася: несподіваний рух міг би спровокувати ще більше неприємностей. Погодьтеся, було б набагато гірше, якби мій кабель обірвався, і я кудись полетіла в космос... Тому я взяла себе в руки і повідомила на Землю, що сталося. Ми порадилися, як завершити роботу без втрачених інструментів. Вони також перевірили, чи сумка не становитиме загрози для станції, адже вона опинилася на тій же орбіті.

- Що потім сталося з тією сумкою?

- Сумка провела майже рік на орбіті. Але сила тяжіння поволі притягнула її до Землі. Вона увійшла у атмосферу, де згоріла, падаючи на Землю. Якщо у липні 2009-го року ви бачили у небі зірку, що падає, це, можливо була моя сумка з інструментами. Таким був мій найгірший день у космосі. Найкращим ж днем у своїй кар'єрі астронавта я вважаю... кожен день, який я провела у космосі. Адже це просто фантастичне місце. Кожного разу, як я виглядала в ілюмінатор і дивилася на Землю, на саму космічну станцію, яку ми побудували – побачене мене вражало. Подумайте, у космосі, далеко від Землі постійно живуть і працюють люди. Представники різних країн, різних національностей. Під час мого першого польоту на станції перебували американці, канадці, росіяни і астронавт з Німеччини. І ще мільйони людей працювали над нашою місією на Землі. Всі ці люди працюють разом і спільно реалізують цей космічний проект. Мене особисто це вражає.

- Чи змінилося Ваше ставлення до планети Земля, після того як Ви подивилися на неї з висоти космічної станції?

- Мене вразило декілька речей.

Коли ви дивитесь, як під вами пропливає Земля, перше, що впадає в очі – на ній немає кордонів країн, які ми звикли бачити на картах. Я навіть не уявляла до того, наскільки звикла бачити Землю, розділену на країни, розмальовану різними кольорами, з кордонами майже на всіх материках. Але якщо дивитися на Землю з космосу – ти не бачиш ніяких кордонів. Ти розумієш, що Земля – це єдине ціле, а кордони – це щось умовне, створене людиною.

Також я пам'ятаю, як мене вразив горизонт. Космічна станція обертається на висоті близько 300 кілометрів від Землі. Це не так і багато. Звідти ми ще не бачимо планету як кулю. Але якщо подивитися на горизонт, чітко видно круглі форми Землі. І навколо них видно тоненьку блакитну смужку. І ти розумієш, що ця тонка смуга є земною атмосферою. Це те, що підтримує життя на цій планеті. А за нею - лише суцільна темрява космосу. У такі хвилини я не могла відвести очей від того, як виглядає земна атмосфера, тонкий шар повітря, завдяки якому я, ви і все живе, що є на Землі, існує.

- Яким Ви бачите майбутнє в освоєнні людьми космосу, принаймні що планує НАСА?

- Найближчі 10 років НАСА буде концентрувати свою увагу навколо робити Міжнародної космічної станції. Ми будемо будувати нові лабораторії у космосі. Нам ще багато чого потрібно навчитися перед тим, як ми зможемо рухатися далі.

Як зробити так, щоб люди змогли пережити тривалі космічні подорожі? Саме на це питання спробує зараз відповісти НАСА, щоб стали можливими проекти польотів людей на Місяць, на

астероїд, чи на якусь іншу планету.

Експерименти на Міжнародній космічній станції мають винятково важливе значення для майбутніх програм. Також Сполучені Штати зараз розробляють нову ракету, яка замінить шатли, і буде здатною доставляти людей на орбіту Землі і, можливо, на Місяць. І це наше майбутнє – рухатися поза земну орбіту.

- Чи побачать сьогоднішні покоління людей польоти на інші планети?

- Я переконана, що теперішнє покоління людей стане свідком міжпланетної подорожі. Подивіться на минуле. З часу першого польоту людини в космос до першої висадки людей на Місяці знадобилося лише трохи більше 10-ти років. Тож чи можемо ми зробити наступний крок протягом наступних кількох десятків років? Так, безумовно. Я думаю, ви і я побачимо людей на іншій планеті. Питання лише у тому, який проект стане для нас пріоритетним.

- Чи підтримуєте Ви зв'язки з Україною на професійному або особистому рівні?

- Так. Моя родина живе в Україні. Недалеко від Львова є маленьке село Якимів, де виріс мій батько. Я двічі була в Україні за останні кілька років. Але моя теперішня робота вимагає дуже багато часу та уваги.

У професійному плані у мене немає ніяких прямих контактів з українськими космічним чи військовим відомствами. Але я товаришую з Леонідом Каденюком. Ми бачимося час від часу. Загалом, у мене дуже приємні і теплі враження від України, і я хотіла би бувати там частіше.

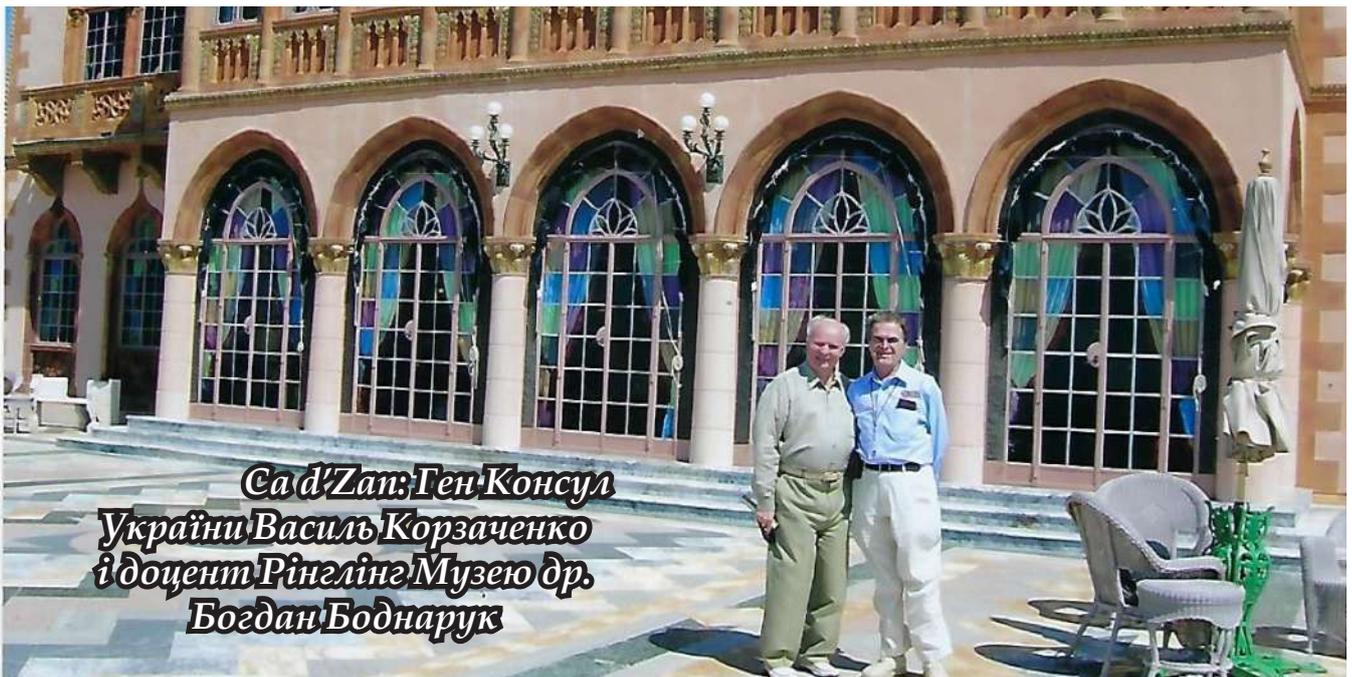
Рінглінг Музей Мистецтва в Сарасоті

У південно-західній частині Флориди, у місті Сарасота, знаходиться славний музей мистецтва (Ringling Museum of Art) та палац і посілість (Ca d'Zan) Джона Рінглінга (John Ringling), співвласника широкознаного на всю Америку цирку – Ringling Bros. Circus. Джон і його дружина Мейбл (Mable) збудували свою зимову резиденцію у стилі венеціанського палацу, а приміщення для своєї великої колекції картин і скульптур у стилі італійської вілли 15-ої ст. У їхній знаменитій колекції особливе місце займають картини періоду Відродження (Renaissance) і Барокко (Baroque). Джон Рінглінг залишив по собі і дружині незабутню пам'ять, даруючи свій приватний музей і всю посілість для мешканців штату Флориди в 1936 р.

Галерія Рубенса в Рінглінг Музею

Між зібраними шедеврами світової слави, особливе місце займають величезного формату картини П.П. Рубенса (P.P.Rubens 1577-1640). Вже у першій і другій галереях Рінглінг Музею глядача приголомшують і зачаровують п'ять картин Рубенса із серії «Тріумф Евхаристії» (1625-1627). В цю серію входило 20 картин, які були моделями на гобелени, замовлені Ізабелою Кларою, донькою короля Еспанії Філіпа II, для монастиря св. Клари в Мадриді. Гобелени були виконані майстрами і передані в Мадрид, а картини – моделі Рубенс подарував Ізабелі. На сьогодні 5 картин серії знаходяться в Рінглінг Музеї, 2 картини в Louvre Музеї в Парижі, а решта пропала в пожежі.

**Са d'Зам Ген Консул
України Василь Корзаченко
і доцент Рінглінг Музею др.
Богдан Боднарук**

**На подвір'ї
Рінглінг Музею.
(зліва): доцент Музею
др. Богдан Боднарук і
проф. Віра Боднарук,
др. Стівен Борис,
куратор Рінглінг,
п. Оля Корзаченко і
генконсул України
Василь Корзаченко**

Крім величезного розміру картин, глядача вражають постаті повні енергії і хоч реально представлені, але втіляють щось духовного, релігійного. Рубенс творив свої картини з перспективи світла і кольору, і це дає їм енергію і реальність.

Великий вплив на Рубенса мав венеціанський мистець Тиціан, працю якого можна знайти у Рінглінг Музею – La Sultana Rosa, Studio of Tiziano Vecello (Titian), c. 1488-1576. Це портрет правдоподібно Роксоліани, українки Анастасії Лісовської, жінки султана Сулеймана (1520).

Крім світової слави мистців минулих століть – Veronese, Hals, de Heem, Poussin, Velazquez, Reynolds, Gainsborough і багато інших, тут можна також побачити модерну скульптуру О.

Архипенка: Жінка (Walking Woman), 20 см.

Прекрасний Рінглінг Музей і вся посілість відкриті для туристів щодня, крім Дня Подяки, Різдва та Нового Року. В цей час коронавірусу відвідувачі можуть оглядати картини самі, без допомоги доцентів. Але при вході до кожної галереї є короткий опис періоду і його провідних мистців.

Приємної прогульки!

Проф. Віра Боднарук дає туру в галерії Рубенса для членок 56 відділу Союзу Українок Америки

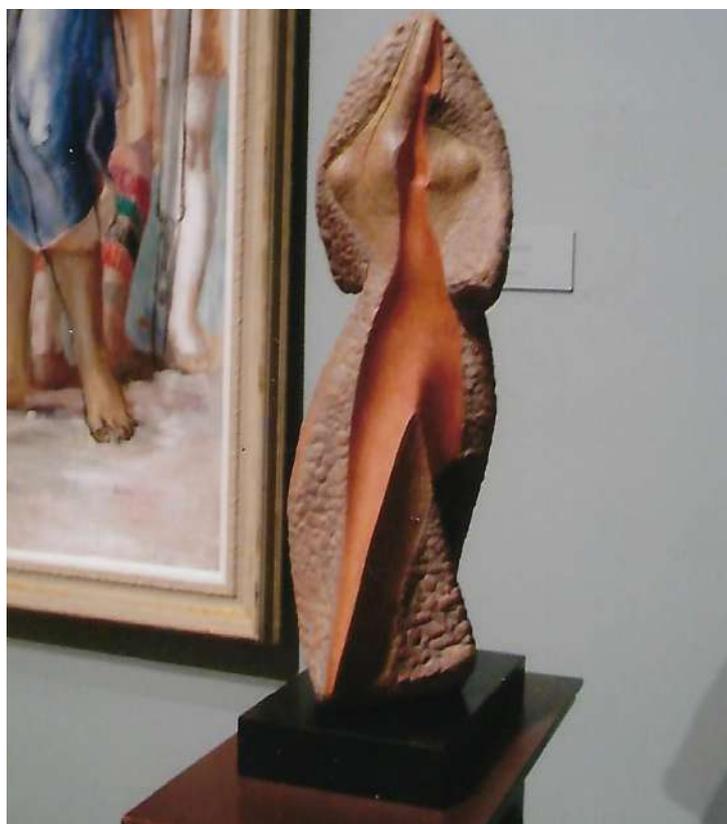
Одна з картин Рубенса в другій галерії («The Meeting of Abraham and Melchizedek», 1625-27)

Картина «La Sultana Rosa», Studio of Titian, c. 1520

Скульптура О. Архипенка: "Walking Woman", 20-th c.

*Автор: проф. Віра Боднарук,
Docent, Ringling Museum of Art (2002-2016)*

Кара сумління: про моновиставу Вілена Головка «Де твій брат, Авель?»

У квітні 2020 р. відсвяткував своє 75-ліття заслужений артист України Вілен Романович Головка. Народився він у с. Ротмистрівка Смілянського району на Черкащині, навчався в Канівському культурно-освітньому училищі, здобув спеціальність «Диригент оркестру народних інструментів». Працював у музичній школі в м. Кам'янка Черкаської області, грав у народному театрі. Під час служби в армії як учасник самодіяльності в Будинку офіцерів читав вірші В. Маяковського, поставив як режисер і виконавець моноспектакль за твором «Реквієм» Р. Рождественського. «Моя акторська робота почалася в армії», – зізнається В. Головка. Закінчивши

На малій сцені Дніпровського національного академічного українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка 12 березня 2020 року відбулася прем'єра моновистави заслуженого артиста України Вілена Головка «Де твій брат, Авель?» за однойменною п'єсою драматурга, кіносценариста і прозаїка Юліу Едліса. Твір вийшов друком у 1965 році й зазнав критики, через що понад десятиліття автор не мав доступу до театральної сцени. Проте питання, порушені в драмі, не втратили своєї актуальності: війна осмислюється як випробування не лише фізичних, а й моральних якостей людини. З історичних даних відомо, що 1965-го року, коли, власне, й відбуваються події в драмі, написаної до 20-річчя Перемоги, радянська влада

Київський театральний інститут ім. І. Карпенка-Карого (курс проф. Л.А. Олійника), гастролював із Черкаським театром 1972 р. в Дніпропетровську з виставою «В неділю рано зілля копала», де грав Гриця, саме тоді й познайомився з майбутньою дружиною Нелею. Потім працював у театрах Івано-Франківська, у Дніпропетровському російському драматичному театрі ім. М. Горького, у Норильську, був директором Ачинського театру драми, актором та імпресаріо грузинського театру «Елва». З 2007 і донині Вілен Головка виступає на шевченківській сцені в м. Дніпро. Він – людина великої творчої енергії, надзвичайно працелюбна, із яскраво виявленою громадянською позицією.

вперше оголосила 9 Травня вихідним днем. Центральною у виставі є проблема зради як порятунку життя та вічної кари власним сумлінням. Питання спокути – необхідність зізнання персонажа своєму старшому синові про негідні вчинки під час війни, аби зняти з душі вагу гріха. Реалізуючи своє режисерське обдарування, Вілен Головка звернувся до цікавого драматургічного матеріалу – п'єси Юліу Едліса «Де твій брат, Авель?», в якій відчутним є біблійний інтертекст. Простежується діалог автора (як і актора в моновиставі) з літературним досвідом минулого, зокрема з біблійною історією про братовбивство. Каїн, старший син Адама і Єви, став першим убивцею на землі через заздрощі. Хоча Господь і повчав його: коли недобре робитимеш, «то в дверях гріх підстерігає..., а ти

мусиш над ним панувати» [1, 4]. Але Каїн знехтував порадою і після злочину на питання Бога: «Де Авель, твій брат?» відповів: «Не знаю. Чи я сторож брата свого?» [1, 4], – за що й був проклятий. «І сказав Господь: “Що ти зробив? Голос крові брата твого взиває до Мене з землі, що розкрила уста свої, щоб прийняти кров твого брата з твоєї руки... Мандрівником та заволокою будеш ти на землі”» [1, 4].

У виставі В. Головка головною є думка, а не зовнішня дія. Акцент зроблено на внутрішніх переживаннях героїв, котрі ніби ведуть віч-на-віч психологічний двобій, прихований від сторонніх очей.

Актор Вілен Головка вдало зіграв усі три ролі, виступивши в різних іпостасях: двох чоловіків-антагоністів та кокетливої офіціантки Галі. З образом останньої, зокрема, пов'язана думка про те, що на долі кожної родини позначилися жахи війни. Навіть ті, хто народився пізніше, в повоєнний період, усе життя відчувають на собі вагу пережитої всенародної трагедії. Прикладом чого є доля молодшої офіціантки, батько якої не повернувся з японської, але в 45-му, по дорозі з Берліна, заїхав додому; вона народилася вже після війни і зовсім його не знала, проте з гордістю повідомляє відвідувачам кафе своє ім'я та по батькові – Галина Василівна. Отже, образ цієї молодшої жінки уособлює зв'язок поколінь: тих, хто пережив воєнне лихоліття, і хто народився вже в мирні часи.

Чоловіки – колишні в'язні концтабору – безіменні, вони нібито випадково зустрічаються в приморському кафе на воді «Хвиля». У виставі В. Головка їх умовно названо «Я» і «Він».

Зацікавлює глядачів момент пізнання. Інтрига, загадковість сюжету надає виставі ознак детективного жанру. Перебування героїв у ситуації пізнання одним одним – театральний прийом,

відомий ще з античності, тримає глядача в постійній емоційній напрузі: а що ж сталося з ними в ті далекі роки їхнього перебування в німецькому концтаборі? Конфлікт набуває яскраво вираженого морально-етичного характеру. Вілен Головка засобами акторської виразності вдало відтворює перед глядачем ідейний двобій між головними героями – зрадником, який ступив на стежку пристосовництва заради збереження життя і комфорту, та полоненого бійця, котрий не перейшов межу, прийнявши всі тяжкі випробування, які випали на його долю.

Родзинкою вистави є багаторазове зміщення часових планів – від 1942 року (періоду Великої Вітчизняної війни) до 1965-го – часу, коли розгортається дія перед глядачем. У початкових діалогах накреслено протиставлення характерів чоловіків: перший з них («Я») весь час їздить відпочивати в одне й те саме місце, не має сім'ї, образ другого («Він») розкривається за допомогою самохарактеристики («Я двічі в одне місце не люблю. Усе цікавлюся – раптом де краще?») та речової деталі – носить темні окуляри, виправдовуючись, що сонце ріже очі. Згодом глядач розуміє, що він насправді є самотнім, постійно живучи у внутрішньому напруженні, тікає сам від себе, ховаючись за окулярами від раптової зустрічі з людиною зі свого минулого, яка нагадає про його ганебний учинок.

Актором вдало показана хисткість, неоднозначність людських стосунків та несумісність моральних категорій вірності ідеям справжнього патріотизму і зради.

«Він» у 1942-му, щоб порятувати себе, підписав угоду з німцями, завербувався до так званої російської визвольної армії генерала Власова, вдягнув їхню форму

(з нашивкою на рукаві по-російськи «РОА») і став наглядачем у табірній охороні (надзирав за радянськими полоненими), робив, що наказували, напевно, брав участь і в розстрілах. Табір цей німці розстріляли в 43-му, а головному героєві пощастило врятуватися дивом, він – «недостріляний» (одна куля потрапила в голову, друга застрягла в ребрах), уночі доповз до лісу й дістався села.

У виставі осмислюються питання пристосовництва, зради і прощення, яке повинно чи не повинно відбутись. І до яких наслідків це прощення призведе? (Згадаймо біблійне: «І сказав Каїн до Господа: “Більший мій гріх, аніж можна знести”» [1, 4]). У московській версії радіовистави (режисер-постановник О. Хухлін) «Він» практично не покаювся і йде переможцем; молодих головних героїв озвучують інші актори, ніж при зустрічі зрілих чоловіків 20 років по тому. В оригінальній сценічній інтерпретації літературного матеріалу В. Головка пішов за Ю. Едлісом: головний герой не доносить у відповідні органи, не йде до міліції чи КДБ, а говорить співбесіднику, ніби звертаючись у своєму монологі до кожного, хто в глядацькій залі: «Я після твоєї зради оговтатися не можу... як ти міг?!.. немає доказів... Але я – є... Для того ми й зустрілися, щоб ти це знав». Глядач має замислитися: чи можна прощати людям убивства і зраду? Чи не є для таких уникнення покарання дозволом повторно вчиняти те саме? Тобто конфлікт не набуває політичного характеру, а розгортається в суто моральній площині, акцентуючи тим самим питання, винесене автором у назву твору: чи варто прощати таких Каїнів, які за вбивство брата не понесуть жодної кари, окрім покарання власним сумлінням? Головний герой свідомий своєї місії: «...Я був для нього за всіх – за суддю, за свідка, за прокурора й захисника, і право помилування теж було

за мною».

За спогадами самого В. Головка, у післявоєнні часи кореспонденція могла дійти до адресата навіть без точної адреси, як трапилося в період його навчання в Канівському культурно-освітньому училищі 1962 року, коли в листі до батька він не надписав на конверті село, вказавши лише адресу відправника (свою). Герой вистави Головка не надсилає листа синові зрадника, вважаючи, що моральна спокута і кара сумління важливіші за вирок суду, достатньо того, що «Він», завдяки викриттю головного героя, пережив душевні катаклізми, зізнавшись у скоєному, виговорився та деякою мірою очистив свою душу.

У внутрішньому монологі, зверненому до уявного співбесідника – старшого сина зрадника-власівця – головного героя п'єси Ю. Едліса заперечує фашизм, який не є «вище добра і зла», «лише зброя і меч, а мета в інших руках» (алюзія на працю Ф. Ніцше), бо ця ідеологія – породження Гітлера, що буде перетворювати морально слабких – на зрадників, аби далі продукувати зло. І хоча після війни минуло 20 років, колишній полонений досі не може оговтатися від пережитого. Святий апостол Іван у першому соборному посланні пояснює, за що ж Каїн забив Авеля: «Бо лукаві були його вчинки, а брата його – праведні» [1, 274]. Апостол Юда говорив про сучасних йому нечестивців: «Горе їм, бо пішли вони дорогою Каїною...» [1, 277]. Так філософський план біблійних текстів поєднано з реаліями ХХ століття.

Вдалим є і кольорове вирішення вистави: з одного боку, ясно-білий одяг актора нагадує про невинність Авеля, котрий прийшов, ніби з нереальності, не судити, але розібратися в причинах зради. З іншого, білі брюки Вілена Головка й такого ж тону сорочка навипуск створюють атмосферу курортного відпочинку,

емоційної і фізичної розслабленості, нібито часової і просторової відстороненості від проблем, спочатку налаштовуючи глядача на сприймання чогось легкого. Цьому сприяє і музика, що лине з екскурсійного теплохода «Безсмертний», – популярні в 60-х мелодії «Летять, ніби чайки» у виконанні Д. Гнатюка, «Я люблю тебе, жисьнь» М. Бернеса, «А снег идет...» М. Кристалінської, «Королева красоти» М. Магомаєва, а синій і сірий кольори сцени й завіси передають широту й неосяжність простору моря й неба. Це посилюється й звуковим рядом: шум прибою, крики чайок, повторювані вигуки з гучномовця про дівчину в білій шапочці, що суворо попереджають її не запливати за буйки. Такі слова сприймаються алегорично: як застереження не ризикувати, не випробовувати свою фізичну міць і нерви інших (у виставі – рятувальників). У такій же ситуації вибору – чи загострювати подальший конфлікт зі співрозмовником і вдатися до повного викриття його злочину (зради), чи так і залишитися наодинці із сумнівами розтривоженого сумління – перебуває головний герой спектаклю, якому ці вигуки нагадали голос із німецького гучномовця на станції, що керував діями в'язнів пересильного табору в часи війни. Кілька разів чоловік прагне то підтвердити свої здогади й викликати співрозмовника на відверту розмову, то відкидає власні припущення, намагаючись опанувати себе, заспокоїти душевні хвилювання.

Вагомим є акцентування, як у тексті п'єси, так і у виставі, змін у стані природи: страшенна спека – 32°C в тіні, згадка про важкі дощові хмари, що насуваються, грім та очікувану зливу, – сприяють нагнітанню драматизму ситуації. Звук крапель дощу нагадує одному з героїв

удари куль. Показано, як переміни погоди: спека – гроза – дощ впливають спочатку на фізичний, а потім і на психічний стани чоловіків. Знемагаючи від спеки, вони обоє замовляють офіціантці холодне пиво і обмінюються нібито малозначущими фразами, як буває звичайно на відпочинку між незнайомими людьми. Майстерність жестової характеристики, вміння актора Вілена Головка зображувати те, чого не бачиш насправді, «влазити в шкуру» кожного з трьох персонажів – патріота, незламного борця з фашизмом, і зрадника, молодой звабливої офіціантки. Тонка психологічна гра, коли в діалогах чоловіків зростає емоційна напруга, що врешті набуває характеру вибухового конфлікту в ситуації пізнавання, коли з'ясовується істина: вони справді разом 20 років тому перебували в концтаборі на території України.

У фіналі вистави розв'язка конфлікту призводить до змін у фізичному стані центрального героя: йому стає важко дихати, виникає гострий біль у серці, він просить води та п'є ліки. Через сильний серцевий напад час для головного героя ніби зупиняється, чоловік перебуває на межі життя і смерті. «І ще через сто тисяч років вона закричала: ...Що з вами, дядечку! Дядю Володю, телефонуй до швидкої, клієнт вмирає!..» Критичний стан надзвичайно правдиво передано Віленом Головком: змінюються не лише голос і рухи актора, а навіть і колір його обличчя, не виникає жодного сумніву в тому, що душевні хвилювання через пережиту людську підлість і зраду можуть і через 20 років призвести до трагедії – вкоротити людині віку.

«Де твій брат, Авель?» – один із кращих моноспектаклів Вілена Головка, який уже понад дев'ять років працює в цьому жанрі (вистави «В катакомбах» за Лесею

Українкою (2011), «Повернення до раю» за щоденником і поезіями Т. Шевченка (2015), «Старий і море» за Е. Хемінгуеем (2017). Цей перелік засвідчує талант і акторську самодостатність В. Головка – найбільш запитаного актора, ролі якого мають успіх і у виставах на великій сцені: Пузир («Хазяїн» І. Карпенка-Карого), філософ Діоген («Діоген» В. Константинова й Б. Рацера), Григ «Безіменна зірка» М. Себастьяна (Й. Хохнера), Гострит «Вечір» О. Дударева та ін.).

Заслуговує на схвалення і звуковий ряд у виставі. У фіналі спектаклю звучить «Молитва» (музика і текст Булата Окуджави):

*«Каину дай раскаяние...
И не забудь про меня.
Я знаю: ты все умеешь,
Я верю в мудрость твою,
Как верит солдат убитый,
Что он проживает в раю...».*

Сповнені філософського змісту рядки у виконанні тендітного дівочого голосу вселяють віру в те, що не всепрощення, а тільки щире каяття стане запорукою очищення людських душ від зради, бруду, гріха. Не даремно в кульмінаційній сцені, коли «Він» (той, хто зрадив) пропонує головному герою в таборі теж підписати згоду з німцями, – іде дощ і під ногами чвакає мокра осіння земля, огорожена колючим дротом. Так автор вистави підкреслює потребу морального очищення людини, думку про те, що у світі можливі правда і справедливість. Це сприяє закінченню спектаклю на світлій ноті; тобто головна ідея вистави – зрадник (як біблійний Каїн) мусить покаятися і спокутувати свій гріх.

Варто щиро подякувати талановитому майстру сцени Вілену Головку за насолоду від зустрічі з театральним мистецтвом

та спонукання до розмислів над вічними моральними категоріями, поданими у цікавій формі моновистави.

Попри огріхи перекладу, деякі мовленнєві похибки та залишки ремонтних робіт на малій сцені, вистава справляє незабутнє враження на глядачів, спонукає замислитись над питаннями, які є актуальними з біблійних часів.

1. Біблія, або книги Святого письма Старого і Нового Заповіту. – К. : Вид. місійного тов-ва «Нове життя Україна, Кемпус Крусейд фор Крайст», 1992. – 296 с.

*Світлана Нечипоренко,
к. філол н.,
доц. кафедри української
літератури
ДНУ ім. Олеся Гончара*

“Не підлягає забуттю”

У вересні 2015 року в далекому американському штаті Коннектикут відійшла у засвіти працююча і патріотична українка Анна Трагім. Її доля була типова для представників західної української діаспори «третьої хвилі» еміграції: «сталінській рай» в советській Україні, поневір'яння у нацистській Німеччині, табори «ДіПі» та, зрештою, еміграція до Америки. Однак, важка доля і хоч сита чужина не зламали відважну жінку. До останніх своїх днів патріотична українка не забувала про рідний край, як могла допомагала своїм землякам. Такою ж і виховала свою доню Ніну Сакун. Нині ж читачі «Бористену» мають

цікаву можливість ознайомитися з стенограмою бесіди доні з мамою. Дві близьких людини ведуть мову здавалось би про родинні справи, про те що відбувалося з їх близькими та рідними, земляками. Але за цим «інтерв'ю» постає трагічна доля всього нашого народу. Не даремно ж пані Ніна Сакун назвала цей допис «Українське життя в 20-му столітті». Ми щиро дякуємо нашому заокеанському кореспонденту за наданий матеріал. Нехай ці свідчення покійної Анни Трагім стануть ще однією сторінкою пам'яті про злочини Кремля. І вічна пам'ять небіжчиці..

Редакція.

Українське життя в 20-му столітті

Як моя мама померла я знайшла на нічному столику в її кімнаті «Заповіт» Тараса Шевченка. Я не знаю коли вона його туди поклала. Можливо, коли смерть здалася для неї такою близькою. Шевченківські вірші здається мені зберегли мамине покоління від асиміляції, а молодших таких як я, змогли зробити

Трагім: Якось восени наш тато поїхав на заробітки і не вернувся аж до другого року. І так ми жили самі. У нас все таки була корова і в нас було молока трохи. А як корова не доїться, то вважай не має чого їсти... І були два брати що робили. А їм за те давали пайок хліба. Мати тих братів моєї матері трошки вдіяла. І так ми вижили. Та не трудно здогадатися все одно голодні були. Пухли з голоду, зелені багато їли і з липи листя. І з картоплі шкуринки десь знаходили. Їх сушили, і терли, а потім їли. Звичайно після них

українцями. що ми в Америці zostалися (мамине покоління) і зробилися (моє покоління і молодші) українцями...

Моя мама народилася у селі Іванівка на Київщині. Вона часто згадувала про близьких. І найчастіше з цього пригадую починалися наші бесіди....

часто нудило..

Сакун: І ти пам'ятаєш як тебе нудило..

Трагім: Так пам'ятаю, доцю. І так ми пережили всі, вижили.

Сакун: І скільки місяців ти думаєш що було так тяжко?

Трагім: Сім, може вісім. Так доцю. А були такі родини в селі що були дорослі діти вже. І всі померли, сусіди були у нас такі.

Сакун: А чого їм гірше пішло ніж Вам?

Трагім: Може їх не було корови...А може у них не було такої доброї жінки що нас підгодовувала...

Сакун: Мамо, ти мені розказувала що на горищі було щось заховане і що ти одного разу пішла його пошукати аби з'їсти? (раніше мені мама розказувала яка вона була голодна і як собі шукала...)

Трагім: Я вже не пам'ятаю... Напевно, там щось було таке що можна продати. Бо мати таки хотіла їхати продавати. А її міліція не пустила.. Це я добре пригадую.. Щоб ми за отримані гроші нічого не могли купувати. А й далі голодували. Ось так, доню...

Сакун: А коли був голод, то чи садили городи на другий рік?

Трагім: Вони ще весною прийшли забирати. А тоді восени... Ну, а на другий рік таки садили..

Сакун: А де ж вони збіжжя взяли?

Трагім: А це я вже не знаю...

Сакун: Мамо, а ти пам'ятаєш як почувалася? Як могла спати?

Трагім: Ходити було дуже важко. Йду було до баби аби хліба дала, а було далеко. Прийду і залишуся . Не могла назад вертатися. Напевно, я так само пухла була від голоду як і багато інших. Здається, щоб трохи сил мені додати виносили на сонце з хати. Я наче пригадую. Хоч не на всі сто відсотків...

І до школи, напевно, ми тоді не ходили . Ось не знаю чи люди цікавилися тим що

відбувається. Хвилювало одне, що ми голодні та хочеться їсти...

Сакун: То це був 33-й рік. А до Німеччини коли тебе вивезли?

Трагім: Я думаю в 1942 році. Бо у 33-му мені було лише 5 рочків. То після того вже минуло дев'ять років. Хоч малою була в Голодомор, але багато чого пам'ятаю. Як одного дня якась баба хотіла у нас обміняти нашу кицю на пригорщу зерна. Ми не дали. Бо вона, мабуть, хотіла її з'їсти. Виживали хто як міг.

Бо в колгоспі зовсім мало давали. Платили за роботу копійки. Та за них, бодай, щось можна було купити. А дітям біда. Хоч за таку мізерну платню люди не дуже обурювались. Їх привчили до того.. А у 1934 році трошки легше стало. Хоч все одно суцільні нестатки... .А ще людей хто більш-менш щось у хаті мав розкуркулювали. А ми були з тих бідніших, то нам нас не викидали нікуди... Як була голодовка, то мій тато ще був живий. Не стало його здається у 36-му році...

Сакун: Яюсь пригадувала що корову пасла...

Трагім: Не пам'ятаю в якому році наняли мене у прислугу корову пасти в друге село . Як я йшла до тих людей, то мати плакала. Пасла я корову ціле літо і там у школу ходила. Село то було яких три кілометри від нашого. Там школа була інша. Бо в нашому селі були окремі класи. А там всі були поміщені в один. Через це мені страшно було. Бо й вчителі інші та все інакше...

Сакун: Ваше село було більше значить?

Трагім: Наше село було велике, була церква колись і з тієї церкви зробили школу, десятилітку. То тоді із усіх хуторів приходили до нас. А в селі де я корову вже було що їсти. І до школи я ходила короткий час. І тоді школу вже закінчила... Фактично я мала шість класів. А потім мене німці забрали...

Сакун: Вони ж хотіли твою сестру Маню забрати..

Трагім: Бо вона старша була їй було 16, а мені 14. І зголосилася сісти у поїзд. Пригадую був повний вагон і всі дівчата. Як привезли нас у якесь містечко, то зразу провели дезінфекцію. Напевно, від паразитів. Бо й багатьох були воші. Нам здавалося що ми можемо померти від того, бо так смерділо й стільки пару було. Пригадую після того ми переночували, а ранком почали з'їжджатися німці й брати собі людей кого захочуть. Бо вони ж робили так як в Америці колись з чорними. Не треба було навіть платити.

Сакун: І тебе хтось вибрав тоді?

Трагім: Прийшла одна німка і вона мене першу взяла. І я дивувалась, бо такі гарні дівчата там були. І поїхали до неї, вона таким поні їхала. А візок був такий маленький що той коник віз. Керував візком якийсь хлопець. Хоч може то не був поні, а просто маленький коник. ..

Примітка Ніни Сакун: Моя мама також була гарна, але я тепер думаю що так як їй було тільки 14, то німцям вона менш спокусливою виглядала. Я в Німеччині два роки навчалася в коледжі. Шкода що мені не здумалося пошукати це місто, куди маму взяли на інакшу науку. І тоді навіть ще не так багато часу пройшло, можна б було найти. Але мені воно тоді

так далеко відчувалося , де мама колись була, наче на другому якомусь світу. А тепер скільки років ще пройшло і все це таке справді давнє, а мені таке живе і близьке . І ще як я була в Німеччині, то дружила з одним німецьким студентом що його мати вела так званий Ponihof з шотландськими поні. Може то якраз ті самі коники що маму везли.

Трагім: Як приїхали і ввійшли в кухню , а хазяйка почала кричали у вікно: Магія, Магія! І вийшло що у їх була українка, галичанка Марія.

Примітка Ніни Сакун: Мене тепер смішить що до кінця життя мама пам'ятала як їй це ім'я звучало, це мабуть бо вона так чула як німці вимовляють «р».

Трагім: Марія прийшла і ми почали говорити. Певно я була рада що я мала говорити з кимсь.

Ми заприятлювали та жили в одній кімнаті. Робота була важка. Ми прокидалися з Марією раніше, б слід було зготувати каву та сніданок для робітників. Принести важке вугілля, поприбиратись на кухні тощо. Я дуже сумувала за домом. Запізналася через пошту з дівчатами з України, котрі мешкали неподалік. І ми багато листувалися. А ще приходила картка з дому. Що того забрали, того забрали . І я читала, не знаю чого так, може бо це моя Маня була, я кричала прямо, плакала так. А хазяйка питалася що сталося. Я їй казала що. Хоч ми й були Untermenschen, однак хазяйка булав досить добра з нами. В той час якраз хазяїн помер від хвороби серця. Здається мав 48 років. Я була там з 1942 по 1945 рр.

Сакун: Коли приблизно стало зрозуміло що наближається кінець?

Трагім: В 44-му році . Хазяйка сама була, важко було. Але у неї був *Vorarbeiter* що на полі завідував, а в хаті вже вона. І так ми робили. А ще почалися бомбардування. Казали що англійці. По ночах часто була тривога. Ховалися у погребі. І були у їх такі вартісні речі, так як срібло у кухні, таке що то ми зносили на низ. А як проходило то ми йшли на гору. І тоді один раз вийшло що не було того діла на горі. Викликали поліцію. Однак. так і не знайшли. Не думаю що вони нас винили. Бо я вже тоді добре по німецькі говорила, то вони допитували , допитували. А так і не знайшли...

Сакун: А ви радувалися чи боялися як бомбили?

Трагім: Не радувались бо і нас часом бомба була у дворі. Згодом почалася стрілянина вже на землі. Одного разу в хату так стрельнуло що шафу велику що в коридорі стояла аж пересунуло.

А тоді як перестало трохи, то тоді ми утікали. Там фабрика була не далеко. Втікали разом і німці, і *Ostarbeiter*. А тоді як утихло, як фронт уже пройшов, то тоді нас зорганізували у таборах. Це було коло *Koeln*. То мабуть були англійці тоді. Усі разом поляки , українці – *Auslaender*. Але нас везли до Бельгії. Ми там не довго були, може пару місяців тільки, а тоді нас знов до Німеччини привезли.

Сакун: То вас із Бельгії везли американці вже?

Трагім: Так нас привезли на американську зону. *Wildflecken* то було. І тоді ми там усі жили, також всі разом були. Там зробили таке окреме місце і українці туди ще приїхали.

Сакун: Українці ще добавились?

Трагім: Самих українців туди повезли. І ми про це почули чи з газети узнали, що то мав бути для українців окремі табір. І Галя, і Микола, Ярко і я. І я твого тата там зустріла.

Сакун: А скільки йому років було?

Трагім: Він з 25-го .

Примітка Ніни Сакун: То в 1946 році батькові було 21 , а мамі 18.

Трагім: Він був дуже гарний. Аі тоді був такий день що українці могли записуватись і тоді могли йти, переїжджати у такий табір український. Але були може і поляки. І тоді ми там жили. І нас знов перевезли. У *Aschaffenburg*. І там уже був чисто український табір. І ми з татом туди поїхали і там поженились. У 46- му році . У *Wildflecken* познайомились, а у *Aschaffenburg* вся романтика вийшла. І тоді Ніна прийшла на світ....

Примітка Ніни Сакун: Ми ще поїхали чи нас повезли у Ingolstadt. Там тато робив блоковим, на цілий будинок. І, мабуть, у 52- му поїхали в Мюнхен щоб емігрувати в Америку. А так як тата не пропустили, то ми вернулись у Ingolstadt. Там я ходила у німецьку школу, а перше ще у дитячий садок що б вивчити німецьку мову.

Тато і мама всякі роботи робили що б прожити, і часом я з ними. Інколи у німецьких фермерів картоплю збирали, багато раз хміль рвали. То мені дуже подобалося і я любила мамі помагати що б у неї скоріше кошик наповнювався. Так як перегонки з другими що там у другому рядку робили. Бо платили за кошики не за

години. Там де збирали картоплю мені хтось показав малесенькі мишки, такі ж милі. Тепер я думаю що то були мертві, бо як би вони так тихенько лежали. Але я тоді не знала. І ще пам'ятаю як гриби збирали і ромашку рвали. Самі люди робили чим рвати. До коробок не дуже великих прибивали довгі цвяхи. Однак, ромашку не легально. Фермер не любив що б йому топтались в полі. І тоді продавали, мабуть німцям. Мені здається що давали татові гроші на безробіття, що давали роботу на якийсь час, а тоді на якийсь час треба було йти в Arbeitsamt (це слово я ще з того часу пам'ятаю) по гроші. У ті роки не було досить роботи усім.

Жили ми у трьох у одній кімнаті. Але це було дуже добре, бо раніше було декілька родин у одній кімнаті. Я сама наче це пам'ятаю, як коцями (ковдрами?) переділяли велику кімнату 56-му мама і я самі поїхали в Америку, мені було 9, а мамі 29. У літаку мені хтось розказував про англійську мову, що "люди" на англійській "піпел", але пишеться «неопле», і другі такі приклади. Дуже мене налякав що я не навчусь. Ми думали що тато зможе за нами приїхати в Америку, але це все довго тяглося. Тато без нас витримав у Німеччині тільки 3 роки....

6 липня 1942 року. Анні Трагім 14 років.

7 січня 1948 року, табір для переміщених осіб (Displaced Persons) Aschaffenburg. Молода українська родина попри непросту пору святкує у трьох перше Різдво та Новий рік.

Щемливий час відвідин рідного дому в Україні в 2000 році. В центрі автор допису Ніна Сакун. Зліва від неї Анна Трагім. В пору коли зроблено фото були ще живі всі сестри українки з США. Вони продовжували жити у тій самій хаті, де народилася Анна Трагім. А та попри все життя проведене на чужині якщо лист надходив з України казала: - Пошта з дому прийшла...

Минуло багатоліт. Прийшли в ці сторони брати, а найстарший із них звався Жий. На горі, над рікою Дніпром, заснували вони велике місто і назвали його від найстаршого брата Жийів. Це місто є її дочки. Вони найбільше і найкраще місто в цій Україні.

Навіть перебуваючи в таборах українці не забували про Вітчизну. І ще прищеплювали любов до неї своїм дітям.

Важко повірити що на фото людина у якої відібрали московські наїзники все: небагаті маєтності, волю, Батьківщину. Стільки в цьому образі шляхетності, вдумливості, зрештою чоловічої краси. Так виглядав у таборі для переміщених осіб Aschaffenburg тато Ніни Сакун, коли познайомився з її мамою Анною Трагім

«Сто рядків про книгу»

Ніколи більше

Минулого, 2019 року, світ побачила книга «В переможній Німеччині». Пані Любов Василів-Базюк (Торонто) з третіх рук отримала матеріал, написаний колишнім радянським офіцером, росіянином, учасником Другої Світової війни. Зміст тексту можна назвати буквально «криком душі» цієї людини. Ці слова не можуть залишити байдужим жодного читача. Опис жорстоких подій, що чинила Червона армія на теренах завойованої окупаційної радянської зони, жахає. Сабік-Вогулов (очевидно це псевдо, оскільки доля автора в ті часи, звісно ж, була б десь загублена в радянських кулагах), майор Червоної армії, пройшов бойовий шлях від Сталінграда до Берліна. Він став свідком жахливих подій, що несла собою сталінська соціальна політика на підкореній території. До праці над згаданою книгою пані Любов залучила професора з м. Хмельницького Петра Слободянюка, боячись, що не знає військової московської термінології та не зможе правильно перекласти. Щоденник був написаний тою ж мовою. Для багатьох книга «В переможній Німеччині» стане несподіваним відкриттям. Бо в Радянському Союзі усе це замовчувалось. Ми чули, читали, бачили фільми лише про звитяжні, героїчні вчинки радянських воїнів. Ми знали, як ці воїни рятували мирне населення, дітей Німеччини. Недарма ж на зарубіжних теренах височіють пам'ятники радянському

воїну з дитиною на руках. Проте читач має дізнатися про агресивну, жорстоку політику перерозподілу світу лідерами двох супердержав – Йосипом Сталіном та Адольфом Гітлером. Усі ці «білі плями» історії Другої Світової Сабік-Вогулов відкриває нам своїми свідченнями, подаючи факти, події, очевидцем яких був він сам. Поведінка «освободителів» - це всуціль пограбування, твалтування, вбивства, фанатичний садизм у ставленні до мирних жителів. Страждали і дорослі, і діти, і старики. Мало кого оминула та, лиха година. Все це відбувалося у радянській окупаційній зоні німецької території. Нічого подібного не траплялося, скажімо, в американській окупаційній зоні і т.ін. Людське життя злочинного сталінського режиму не цінувалося зовсім. Воєначальники дотримувалися афоризму Жукова: «Бабы нарожают новых солдат». На війну мобілізували як юних хлопців, що зроду не тримали зброї в руках, так і бандитів з тюремним досвідом. Усім нам відомі факти «чорносвітників» (беззбройних цивільних у «фуфайках») хлопців, що форсували до Жовтневих свят Дніпрозцеглиною в руках. У листопаді вони на солом'яних плотах з низького берега «форсували» холодну ріку. А з високого протилежного берега вогнем поливали їх гітлерівці. До свята Сталіну мали зробити подарунок – визволення Києва. У спину цим хлопцям

йшли енкаведистські «загранотряди». Дніпро довго ніс червоні води. Ще жакливіше це трансформувалося на території переможеної Німеччини. З обуренням і огидою згадує Сабік-Возулов і поведінку високого військового начальства. Вони у мародерстві, твалтуваннях, жадобі не дуже відрізнялися від рядового складу армії. Автор цих щоденників з болем згадує про ставлення «визволителів» навіть до репатріантів, наших земляків, вивезених у Німеччину на рабську працю. Ї до них вони виявляють презирство й зневагу. Використовують, здавалося б своїх, близьких людей на різних роботах, у пограбуванні німецького заводського устаткування з метою вивезення до Радянського Союзу. Відомо, що Сталін прирівняв наших остарбайтерів до злочинців і зрадників. Чимала кількість цих знедолених на батьківщині потрапила до концентраційних таборів. Ми навіть не можемо уявити собі, усіх масштабів

злочинного періоду війни. Звичайно, певні матеріали радянського воєнного трибуналу зберігаються у російських архівах. Проте, вони залишаються закритими. При розголошенні згаданих страшних подій за російськими законами людина може отримати до п'яти років позбавлення волі.

Друга світова стала нелюдським випробуванням для багатьох народів світу. Тут були й героїчні, й звитяжні сторінки її історії. Але потрібно знати й цю правду, приховану минулим сталінським і сьогоднішнім кремлівським режимами.

Читач має бути дуже вдячним авторам і видавцям книги «В переможеній Німеччині». Це надзвичайно корисна і потрібна річ. І дуже хочеться, щоб з нею познайомилось якомога більше читачів. Щоб бути свідомим, хоч і важкої, але правди. Щоб ніколи більше повторитися подібне не могло.

Тамара Літня,
Липень 2020 року, м. Житомир,
Україна

Людина з великої букви – герої українського духу

У ніч з 3-4 вересня цього року минатиме 35 років від трагічної смерті особливої людини нашої новітньої історії. Його здоров'я було настільки підірване, що важко встановити остаточно причину смерті. Він у той час навіть голодував як знак протесту. Василь Стус у видання збірки своєї поезії під заголовком "Зимові дерева" подав "Двоє слів читачеві" де він з'ясував зміст свого буття на землі:

"...поет повинен бути людиною. Такою, що повна любові, долає природне почуття зненависті, звільнюється од неї, як од скверни. Поет – це людина. Насамперед. А людина – це, насамперед, добродій.

Якби було краще жити, я б віршив не писав, а – робив би коло землі."

Біографія поета та людини Василя Стуса це вияв любові та захисту до своїх друзів та проти вбивчого окупаційного режиму, в обороні української літератури, обвинувачуючи владу за вбивство мисткині правозахисниці Алі Горської, а після першого ув'язнення та короткої волі і діяльності як правозахисника - члена Української гельсінської групи.

Василь Стус належить до передової ланки українських шестидесятників, дисидентів та героїв. Він син Вінницької землі де він родився, але не менше і син Донеччини де він учився і викладав і син Києва де він працював у час першого арешту у 1972 році і другого. Перше п'ятирічне ув'язнення він відбув у Мордовії, два річне заслання у Магаданській області.

14 травня 1980 р. поета вдруге заарештували. Наприкінці вересня 1980 р. відбувся суд, на якому Стуса було засуджено до десятирічного ув'язнення та п'яти років заслання. З листопада 1980 р. він відбував покарання в таборі особливого режиму в с. Кучино Чусовського району Пермської області. Навесні 1981 р. В. Стус востаннє побачився з рідними. 1982 р. – рік перебування в камері-одиночці. Протягом 1980-1985 рр. В. Стус написав останню збірку віршів. Поет помер у карцері під час голодування на 48 році життя; поховали його в без іменній могилі на табірному цвинтарі. Чотири роки потому, 19 листопада 1989 р., прах Василя Стуса перевезли до Києва й перепоховали на Байковому кладовищі.

Його ім'я це святість на оновленій землі. Це ім'я символ чистоти, любові і посвяти. Про це Василь Стус писав як батько до свого єдиного сина Дмитра якого він бачив дуже коротко:

“Будь чистий — за всяку ціну й передусім. Душею і тілом. Домагає душ(душдлядуші — колитирегулярно вершиш над собою свій власний суд: а що ти зробив, щоб бути кращим, чеснішим, розумнішим. А що Ти не так зробив? А чому? А що я зроблю, щоб стати кращим, очиститися од того чи іншого бруду, спокутувати свій гріх). Це — як само-сповідь.”

З ім'ям Стуса зовсім з протилежної сторони пов'язаний також і одіозний сьогоднішній олігарх Віктор Медведчук, який був призначений його захисником радянською владою. Стус відмовився від його захисту, але суд дозволив Медведчуку в імені Стуса признатися до всіх обвинувачень. Ці дві особи не могли бути більш різними. Відомий борець Євген Сверстюк так окреслив “юриста захисника” Стуса:

“Коли Стус зустрівся з призначеним йому адвокатом, то відразу відчув, що Медведчук є людиною комсомольського агресивного типу, що він його не захищає, не хоче його розуміти і, власне, не цікавиться його справою. І Василь Стус відмовився від цього адвоката.”

Іронія нашої трагічної історії, що засадничо добра, чиста українська людина давно уже на другому світі, а його малоросійський кат далі виконує диявольську роботу на тій землі за яку та свята людина віддала своє життя. Сьогодні той же Медведчук намагається очистити свою біографію в українському суді. Свій заповіт написав Василь Стус у таборі. Вірш вперше вийшов друком у 1986 році щойно після його смерті

“Як добре те, що смерті не боюсь я
і не питаю, чи тяжкий мій хрест.
Що вам, богове, низько не клонюся
в передчутті недовідомих верств.
Що жив-любив і не набрався скверни,

ненависті, прокльону,
каяття.
Народе мій, до тебе я ще верну,
і в смерті обернуся до життя
своїм стражденним і незлим
обличчям,
як син, тобі доземно
поклонюсь
і чесно гляну в чесні твої
вічі,
і чесними сльозами
обіллюсь.”

В Україну поет Василь Стус повернувся як він і передбачав “Народе мій, до тебе я ще верну” і дійсно “в смерті оберну(в)ся до життя... як син... доземно поклон(ився)” щойно коли закінчився термін його вироку та поета реабілітували. Така була ворожа жорстока радянська дійсність.

У княжому городі Києві на Байковому кладовищі окремо, трохи відділено від решти гробів стоять три кам'яні білі хрести. Під ними поховані прахи Василя Стуса, Олекси Тихого та Юрія Литвина, всі українські правозахисники герої в'язні з радянської тюрми. Для національного очищення треба кожному українцеві поїхати чи піти там, вклонитися, помолитися та набрати свіжої чистоти і сили духу. Це немов національна проща, бо ці герої, а між ним хіба перший Василь Стус представляють для нас національну святість.

Власна.інф.

Студенти ДНУ долучилися до археологічних розкопок у Дніпрі

Метою дослідження є визначення точного місцезнаходження фундаменту історичної будівлі, а саме Лазаревської церкви, навколо неї були розташовані поховання відомих мешканців Дніпра, у тому числі громадського і культурного діяча Олександра Поля. Ініціатором робіт виступив міський голова Борис Філатов, який уже кілька років спільно з науковцями та дослідниками займався пошуками місця поховання Олександра Поля – видатної постаті в історії Дніпра, місце поховання якого довгий час вважалося втраченим.

Щоб допомогти археологам, студенти й технічні експерти Noosphere Engineering School, що діє на базі ДНУ, використали GPS-приймач геодезичного класу та професійний георадар – пристрій, який виявляє перешкоди під землею на глибині ≤ 10 м, а саме: фундаменти будівель, порожнечі, рідину тощо. Після сканування ґрунтів експерти No-

osphere Engineering School зробили топогеодезичну прив'язку, тобто провели визначення координат отриманих георадіолокаційних профілів, підготували технічний звіт та нанесли результати сканування ґрунтів на топографічну карту. Це дозволило історикам та археологам чітко визначити зони, де предмети пошуків знаходяться з максимальною вірогідністю. З 18 травня тривають археологічні роботи експедиції Інституту археології НАН України.

Нагадаємо, Noosphere Engineering School – це спільний проект закладів вищої освіти України та некомерційної Громадської організації «Асоціація Noosphere». Найбільш значущі проекти Noosphere Engineering School, створені студентами ДНУ ім. Олеся Гончара, це: додаток «Моя поліція», «Студентська ракета», ArtOS, Best device for FAI, веб-додаток EO News.

Інформаційно-аналітичне агентство Дніпровського національного університету

ДУМКИ ВГОЛОС

Педагог, учитель, освітянин – це не тільки професія та покликання, це ще й образ мислення. Адже справжній Учитель зароджує в своїх вихованцях зерна доброти і людяного ставлення до оточуючих.

Напрочуд важливо, щоб педагог у повній мірі усвідомлював свою громадянську місію, яка полягає у вихованні в наших дітях моральних цінностей, передачі їм досвіду поколінь та залученні до перспективних новаторських тенденцій. І кожен раз спілкуючись з директором Дніпровського коледжу електрифікації Миколою Цоколенко я пересвідчуюся наскільки цей чоловік багатий на якості справжнього освітянина. Завжди приємно бачитися з Миколою Петровичем і в телевізійній студії, і за її межами...

Рецепти української кухні

Печеня з риби по-закарпатськи

Інгредієнти:

філе риби (судак, хек, минтай) – 500-600 г
 рослинна олія – 100 мл
 цибуля – 2 шт.
 томатний соус – 3 ст. л.
 червоний молотий перець – за смаком
 рибний бульйон – 250 мл
 часник – 0,5 зубчика
 рублена зелень – 2 ст. л.
 сіль – за смаком
 перець горошком – 5-6 шт
 лавровий лист – 1-2 шт.

Приготування:

Залити рибу водою, довести до кипіння, вкинути лавровий лист, кілька перців горошком. Варити 40 хвилин. Рибне філе посипати сіллю, нарізати шматочками і обсмажити в 50 мл рослинної олії

до легкого золотистого кольору. Ріпчасту цибулю подрібнити і підсмажити на олії. Додати томатний соус і червоний мелений перець. Влити бульйон і трохи посолити. Довести до кипіння. На дно горщика покласти лавровий лист і перець горошком. Потім укласти смажену рибу. Залити бульйоном з цибулею. Заправити розтертим часником і зеленню. Накрити кришкою і поставити в духовку. Запікати печеню з риби 50 хвилин при 180 градусах (враховуючи час нагрівання духовки). До столу печеню з риби подавати в горщику. До риби можна відварити картоплю. Поради. Можна розкласти рибу в порційні маленькі горщики. Тоді час запікання трохи зменшиться.

Коледж електрифікації Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Це сучасний заклад освіти, один з провідних закладів аграрного напрямку, з розвинутою матеріально-технічною базою і соціальною інфраструктурою, який майже століття гідно творить свою історію.

Отримати освіту студенти можуть як за денною, так і заочною формою навчання. Привабливою перспективою навчання в коледжі є можливість його продовження у закладах вищої освіти III-IV рівня акредитації за скороченими термінами та наскрізними навчальними програмами, зокрема Дніпровському державному аграрно-економічному університеті, де отримають дипломи бакалавра, магістра за скороченими термінами навчання.

ДЕ МОЖЕ ПРАЦЮВАТИ?

- в цивільних, аграрних, промислових та переробних підприємствах різних форм власності: державних, кооперативних, приватних та фермерських;
- в енергетичних кампаніях;
- в монтажних і ремонтно-обслуговуючих підприємствах.

Більше інформації на нашому сайті:

keddau.dp.ua

Контакти:

пр. Гагаріна, 95, Дніпро, 49010, Україна.

pr. Gagarina, 95, Dnipro, 49010, Ukraine.

тел./факс +38 (056) 720-92-92

e-mail: keddaeu@gmail.com,

keddaeu@ukr.net

ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО
ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ
УКРАЇНИ

Не рубай

а посади!

ШВИДКО
ЗРУЧНО
ПРЯМО В РУКИ

Найшвидший і найбільш надійний посилковий сервіс до України та країн СНД. Порівняйте терміни доставки пакунків через компанію МІСТ з другими компаніями і переконайтесь в цьому самі.

- ДОСТАВКА КОРАБЛЕМ
В Україну: 30-40 днів
В Москву: 30-40 днів
В Ст. Петербург: 35-45 днів
Решта регіонів на www.meest.us
- ВІДПРАВКА АВІА І МОРСЬКИХ ВАНТАЖІВ
- ДОСТАВКА АВТОМОБІЛІВ У КОНТЕЙНЕРАХ
- УПАКОВКА І СТРАХУВАННЯ
- ПЕРЕКАЗ ГРОШЕЙ ЗА НАЙНИЖЧИМИ ЦІНАМИ

ЕКСПРЕС ДОСТАВКА ПОСИЛОК:
В Україну: 3-5 робочих днів
В Москву: 5-7 робочих днів

1-800-288-9949 www.meest.us

Marketing and design by imaginestudio.com

Заснований 2005 року поштово-логістичний оператор України, ТзОВ «Торговий Дім «Міст Експрес» є одним з лідерів у сегменті доставки відправлень «до рук» Одержувача. Підприємство належить до поштово-логістичної групи «Meest Group», яка сягає своїм корінням міжнародної корпорації МІСТ (Meest Corporation Inc., Торонто, Канада).

У кожному обласному центрі України та у великих містах діють склади компанії з технологією он-лайн реєстрації усіх процесів: приймання на склад, видача на доставку чи видача відправлень клієнту на складі. Компанія обслуговує понад 100 власних підрозділів, активно розбудовує мережу агентських пунктів прийому-видачі відправлень на території України. Володіє найбільшим серед експрес-перевізників власним флотом транспорту, який нині становить понад 300 одиниць, а понад 500 одиниць транспорту виконує доставку за контрактом.

Основна продукція/послуги компанії: доставка відправлень між відділеннями («склад-склад»); доставка відправлень від Замовника «до дверей» Одержувача («від дверей до дверей»); адресна розсилка кореспонденції (рахунків, договорів, періодичних видань, POS матеріалів) у поштову скриньку чи безпосередньо «до рук» Одержувача; доставка товарів дистанційної торгівлі (інтернет-магазинів, телемагазинів, компаній, що торгують за каталогом, MLM-компаній).

